

แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างหน่วย มณฑลทหารบกที่ 15
เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบรรเทาสาธารณภัย

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

โดย

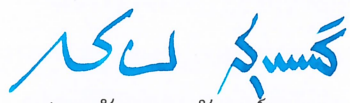
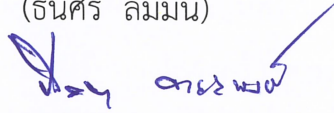
พันเอก เสริมพงศ์ วงศ์สิทธิโชค
รองเสนาธิการมณฑลทหารบกที่ 15

วิทยาลัยการทัพบก

กันยายน 2568

เอกสารวิจัยเรื่อง แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างหน่วย มณฑลทหารบกที่15
เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบรรเทาสาธารณภัย
โดย พันเอก เสริมพงศ์ วงศ์สิทธิโชค
อาจารย์ที่ปรึกษา พันเอก ปริญญา ฉายะพงษ์

วิทยาลัยการทัพบก อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรหลักประจำ วิทยาลัยการทัพบก ปีการศึกษา 2568 และเห็นชอบให้เป็น
เอกสารวิจัยส่วนบุคคลที่อยู่ในเกณฑ์ระดับ **ดีมาก**

พลตรี	 (เกียรติชัย โอภาโส)	ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบก
คณะกรรมการควบคุมเอกสารวิจัยส่วนบุคคล		
พันเอก	 (ศุภชัย สุกดาจันทร์)	ประธานกรรมการ
พันเอก	 (ธนิศร ลิ้มมัน)	ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา
พันเอก	 (ปริญญา ฉายะพงษ์)	กรรมการ
พันเอก หญิง	 (รัชนิภา ถนอมสิน)	กรรมการ
พันเอก หญิง	 (ณภัค ภัคคะกรณ์)	กรรมการและเลขานุการ

บทคัดย่อ

ผู้วิจัย	พันเอก เสริมพงศ์ วงศ์สิทธิโชค
เรื่อง	แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างหน่วย มณฑลทหารบกที่ 15 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบรรเทาสาธารณภัย
วันที่	9 กันยายน 2568 จำนวนคำ : 11,964 จำนวนหน้า : 41
คำสำคัญ	การบรรเทาสาธารณภัย, โครงสร้างองค์กร, การจัดการภัยพิบัติ
ชั้นความลับ	ไม่มีชั้นความลับ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ โดยใช้กรอบการคิดเชิงยุทธศาสตร์วิเคราะห์ข้อมูลด้วย SWOT, McKinsey 7S, STEEP-M และ TOWS Matrix ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศหลากหลายทั้งเทือกเขา พื้นที่ราบลุ่มและชายฝั่งทะเล ทำให้มีความเสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติหลายประเภท

ผลการวิจัยพบว่า มณฑลทหารบกที่ 15 ประสบปัญหาด้านโครงสร้างองค์กร ได้แก่ กำลังพลบรรจุไม่เป็นไปตามกรอบการอนุมัติ โครงสร้างแบบรวมศูนย์มีขั้นตอนการตัดสินใจหลายระดับ ขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง รวมทั้งข้อจำกัดด้านเทคโนโลยี อุปกรณ์ และงบประมาณ ในขณะที่ลักษณะทางกายภาพและความซับซ้อนของพื้นที่ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้ภัยพิบัติมีความรุนแรงและความถี่เพิ่มขึ้น สร้างความท้าทายในการปฏิบัติงาน

การปรับปรุงโครงสร้างตามแนวทางที่เสนอจะช่วยให้มณฑลทหารบกที่ 15 มีขีดความสามารถในการตอบสนองต่อสาธารณภัยได้อย่างทันท่วงที สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ และลดผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ทั้งนี้ ต้องอาศัยการสนับสนุนเชิงนโยบาย งบประมาณ และการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดการพัฒนาระบบบรรเทาสาธารณภัยที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ABSTRACT

AUTHOR: Colonel Sermpong Wongsittichoke
TITLE: Guidelines for Improving the Structure of the 15th Military District Command to Enhance Disaster Relief Efficiency
DATE: 9 September, 2025 **WORD COUNT :** 11,964 **PAGES :** 41
KEY TERMS: Disaster Relief, Organizational Structure, Disaster Management
CLASSIFICATION: Unclassified

This research, "Guidelines for Structural Improvement of the 15th Military Circle to Enhance Disaster Relief Efficiency," is a strategic study that employs strategic thinking frameworks including SWOT analysis, McKinsey 7S, STEEP-M, and TOWS Matrix. The study focuses on Phetchaburi and Prachuap Khiri Khan provinces, areas characterized by diverse terrain including mountain ranges, lowlands, and coastal areas, which create vulnerability to various types of natural disasters.

The findings reveal that the 15th Military Circle faces several organizational structural challenges, including insufficient personnel allocation below the approved framework, a centralized structure with multi-level decision-making processes, lack of specialized expertise, and limitations in technology, equipment, and budget. Additionally, the physical characteristics and complexity of the area, combined with climate change effects, have increased both the severity and frequency of disasters, creating operational challenges.

Implementation of these proposed structural improvements would enhance the 15th Military Circle's capability to respond to disasters promptly, align with local needs, and reduce impacts on lives and property. However, successful implementation requires policy support, adequate budget allocation, and integrated cooperation from all sectors to develop an efficient and sustainable disaster relief system.

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้และความกรุณาจากคณาจารย์ของวิทยาลัยการทัพบกทุกท่าน ที่ได้กรุณาประสิทธิประสาทวิชาให้ความรู้ ประสบการณ์ในการศึกษา ตลอดจนความอนุเคราะห์ช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก พันเอก ปริญา ฉายะพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษาตลอดจนแนวคิดที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคล รวมทั้งตรวจสอบต้นฉบับอย่างละเอียด จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงและเสร็จสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พันเอก ธนิศร ลิ้มมัน ตำแหน่ง รองผู้บังคับการกรมพัฒนาที่ 1 กองพลพัฒนาที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา ที่ให้ความกรุณาเวลา และทุ่มเทเอาใจใส่ ให้คำปรึกษา ตลอดจนคำแนะนำ และสนับสนุนข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย รวมทั้งท่านผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา ทุกระดับที่ได้กรุณาให้แนวคิด ข้อเสนอแนะทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ยิ่งในการวิจัย

สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะขาดเสียไม่ได้เลยคือกำลังใจที่ครอบครัวให้เป็นพลังในการขับเคลื่อนงานวิจัยนี้ให้แล้วเสร็จ ลุล่วงตามความมุ่งหวัง ตามที่วิทยาลัยการทัพบกกำหนด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าประโยชน์อันเกิดจากงานวิจัยเล่มนี้ จะช่วยเพิ่ม ประสิทธิภาพการบรรเทาสาธารณภัย และจะเป็นอีกแนวทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ บ้านเมืองและหน่วยงานของทางราชการที่เกี่ยวข้องต่อไปในภายหน้า

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
วิธีการศึกษา	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 บทแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
การจัดการภัยพิบัติ	7
การจัดการทรัพยากรในภาวะฉุกเฉิน	8
การปรับปรุงโครงสร้างองค์กร	12
บทที่ 3 บทวิเคราะห์	
สภาพปัญหาของกองพัฒน์มลฑลทหารบกที่ 15	23
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (McKinsey 7S)	24
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (STEEP-M)	25
การวิเคราะห์ TOWS Matrix	29
บทที่ 4 บทอภิปรายผล	
การอภิปรายผลการวิจัย	34
บทที่ 5 บทสรุป	
สรุปผลที่ได้จากการวิจัย	38
ข้อเสนอแนะ	39
เอกสารอ้างอิง	
ประวัติย่อผู้วิจัย	

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)¹ กำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาให้ หน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วนปฏิบัติตามเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง” หรือ ตามคติพจน์ “ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ” โดยกำหนด ยุทธศาสตร์ออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง, ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความ สามารถในการแข่งขัน, ยุทธศาสตร์การพัฒนาและ เสริมสร้างศักยภาพคน, ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ทางสังคม, ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ทั้งนี้ แผนยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงนั้น มีเป้าหมายสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงในทุกมิติ ทั้งด้านการป้องกันประเทศ การรับมือภัยคุกคามใหม่ โดยมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญประการหนึ่งนั้นคือการบริหารจัดการต่อภัยพิบัติ ทั้งการเตรียมความพร้อมของระบบป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย ในการลดความเสี่ยงภัย (Disaster Risk Reduction) และการเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติอย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการฟื้นฟูและพัฒนาหลังเกิดภัยพิบัติอย่างยั่งยืน

ปัจจุบัน ความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและเหตุการณ์สาธารณภัยในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอุทกภัย ภัยแล้ง แผ่นดินไหว หรือพายุโซนร้อน ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อชีวิต ทรัพย์สิน และความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งมีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานหลักในการอำนวยความสะดวก การประสานงาน และการปฏิบัติหลักในการช่วยเหลือ เมื่อเกิดภัยพิบัติ ทั้งนี้หากเรานำแผนป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติแห่งชาติ แผนพัฒนากองทัพบก ตลอดจนนำแผนป้องกันและบรรเทาภัยกองอำนวยการรักษาความมั่นคง ภายในราชอาณาจักร พ.ศ.2562 มาดำเนินการ ซึ่งการป้องกันและแก้ไขปัญหามีผลกระทบต่อความมั่นคง เป็นการบูรณาการนโยบายและการดำเนินการ ในภาพรวมของทุกหน่วยงาน ในทุกพื้นที่และทุกมิติของ

การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถทำงานประสาน สอดคล้องกันได้อย่างสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพสูงสุด² ในแต่ละแผนมีบทบาทเฉพาะที่เกื้อหนุนซึ่งกัน ทั้งการกำหนดกรอบนโยบายระดับชาติ การเตรียมกำลังพลและทรัพยากรของกองทัพบก และการประสานงานเครือข่ายในพื้นที่ของ กอ.รมน. เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติทั้งในด้านการเตรียมความพร้อม การเฝ้าระวัง การตอบสนอง และการฟื้นฟู โดยมุ่งให้ประชาชนปลอดภัยและลดผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเศรษฐกิจและสังคม ในการบูรณาการหน่วยงานระดับท้องถิ่น ภาครัฐ และทหาร เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยพิบัติในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ตั้งอยู่ในภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย ทั้งสองจังหวัดมีลักษณะพื้นที่ทางกายภาพที่หลากหลายและซับซ้อน มีแนวเทือกเขาตะนาวศรีทอดยาวทางทิศตะวันตก ประกอบกับสภาพภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อน เป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญและมีลักษณะลาดชันสูง ลักษณะพื้นผิวดิน ในพื้นที่ภูเขา มีดินลูกรังและดินเหนียว ดูดซับน้ำได้น้อย ทำให้น้ำไหลหลากได้ง่าย ซึ่งพื้นที่เหล่านี้เสี่ยงต่อการเกิด ดินถล่มในช่วงที่มีฝนตกหนัก และน้ำจากภูเขาสามารถไหลหลากลงสู่พื้นที่ราบลุ่มอย่างรวดเร็วที่ส่งผลให้พื้นที่เหล่านี้มีความเสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ อาจทำให้แม่น้ำเอ่อล้นและเกิดน้ำท่วม ดินถล่ม น้ำป่าไหลหลาก และดินถล่ม สำหรับในห้วงฤดูหนาว ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่าน ทำให้พื้นที่ชายฝั่งทะเลมีคลื่นลมแรง ส่งผลต่อการเกิดคลื่นซัดฝั่งและปัญหาน้ำทะเลหนุน ส่วนฤดูร้อนมีอากาศร้อนจัดและอาจเกิดภัยแล้งในบางพื้นที่ ซึ่งเพิ่มความยากลำบากในการจัดการทรัพยากรน้ำ ซึ่งในห้วงปลายเดือน พ.ย. - ธ.ค.60 เกิดเหตุการณ์พายุ "คีโรกิ" (KIROGI) เข้าปกคลุมภาคใต้ทำให้มีฝนตกหนักในและน้ำท่วม ในช่วงวันที่ 30 พ.ย. - 9 ธ.ค.60 ตั้งแต่พื้นที่ อ.ท่ายาง อ.บ้านลาด, อ.เมืองเพชรบุรี และ อ.บ้านแหลม ไปจนถึงปากแม่น้ำเพชรบุรี โดยเฉพาะเขตพื้นที่ เขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี ปริมาณฝนสะสมเกิน 90 มิลลิเมตรต่อวัน³ ช่วงวันที่ 6-11 พฤศจิกายน 2561 บริเวณความกดอากาศสูงกำลังปานกลางจากประเทศจีนแผ่ลงมาปกคลุมภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลางอย่างต่อเนื่อง เกิดฝนตกหนักในหลายพื้นที่ ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมฉับพลัน น้ำป่าไหลหลาก น้ำล้นตลิ่ง⁴

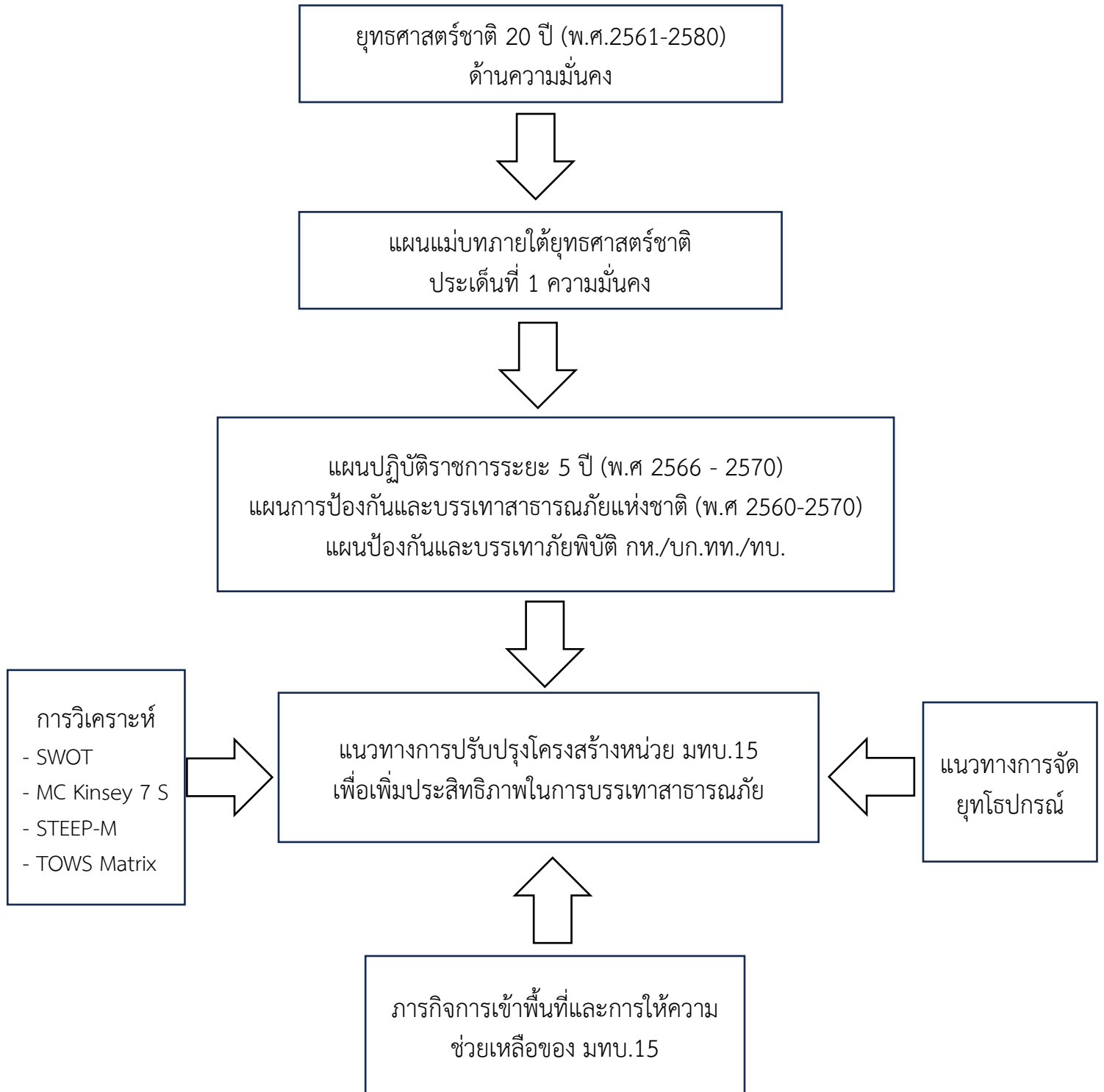
มณฑลทหารบกที่ 15 นั้น เป็นส่วนภูมิภาคเป็นหน่วยขึ้นตรงของ กองทัพภาคที่ 1 ซึ่งมีภารกิจบังคับบัญชากำลังประจำถิ่น รักษาความสงบเรียบร้อย สนับสนุนหน่วยทหาร ในพื้นที่ยุทธศาสตร์ต่อสู้เบ็ดเสร็จช่วยเหลือประชาชน/รักษาความ มั่นคงภายใน มีพื้นที่รับผิดชอบ จำนวน 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ใช้สำหรับรองรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะในกรณีเกิดภัยพิบัติ ในพื้นที่ ซึ่งถือว่าเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่ง คือการให้การช่วยเหลือประชาชน ในสถานการณ์วิกฤต การบรรเทาสาธารณภัยทั้งจากน้ำท่วม ดินถล่ม และอุบัติเหตุอื่นๆ ซึ่ง มณฑลทหารบกที่ 15 จำเป็นต้องมีความพร้อมทั้งในด้านกำลังพล อุปกรณ์ และการ ฝึกอบรมเพื่อให้สามารถเข้าถึงพื้นที่ที่เกิดภัยพิบัติได้ทันทั่วถึง การจัดตั้งหน่วยทหารใน พื้นที่เหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นในการให้การช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพ⁵ เนื่องจากทหาร มีความคุ้นเคยกับภูมิประเทศในพื้นที่และมีความพร้อมในการปฏิบัติงานในสถานการณ์ ที่ท้าทายเช่นนี้ โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่เกิดภัยพิบัติหรือภาวะฉุกเฉิน

ดังนั้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำการวิจัยและพัฒนาแนวทางการปรับปรุง โครงสร้างของกองทัพบก โดย คำนึงถึงลักษณะภูมิประเทศที่หลากหลายและอาจเกิดภัย พิบัติได้หลายรูปแบบ เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยมีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น อาจยังมีข้อจำกัด เช่น การเข้าถึงพื้นที่เสี่ยง การประสานงาน กับหน่วยงานอื่น และ การจัดการทรัพยากร ทำให้ไม่สามารถตอบสนองได้อย่างรวดเร็วและครอบคลุมในทุกพื้นที่ ฉะนั้นการพัฒนาศักยภาพของมณฑลทหารบกที่ 15 จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้กองทัพบก สามารถรับมือกับภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับ ประชาชนในพื้นที่ได้อย่างทันทั่วถึงและมีความยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานในการบรรเทา สาธารณภัยของ มณฑลทหารบกที่ 15
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการฝึกอบรมให้กำลังพลมีความพร้อมในการใช้อุปกรณ์ ของ มณฑลทหารบกที่ 15 ในการเข้าถึงพื้นที่ภัยพิบัติและดำเนินการช่วยเหลือ
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างมณฑลทหารบกที่ 15 โดยเน้นการเสริมสร้างศักยภาพในการตอบสนองต่อสาธารณภัยให้ทันเวลาและสอดคล้อง กับความต้องการของพื้นที่

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

1. แนวทางที่ใช้ในการศึกษา การวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ตามที่วิทยาลัยการทัพบกกำหนด

2. ขอบเขตการศึกษา การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการปรับ ในการจัดการภัยพิบัติธรรมชาติ ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านความมั่นคง ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์กองทัพบก โดยใช้พื้นที่วิจัย 2 พื้นที่ คือ จังหวัดเพชรบุรี และ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลเอกสาร คำสั่ง นโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเอกสารต่างๆ และบทความทางวิชาการ ร่วมกับการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้กรอบการคิดเชิงยุทธศาสตร์ เก็บรวบรวมข้อมูล และสังเคราะห์ข้อมูล ด้วยการใช้หลักการของ SWOT , Mckinsey7s, STEEP-M และ TOWS Matrix เพื่อให้ได้แนวทางเชิงกลยุทธ์ในการปรับ โครงสร้างหน่วยเพื่อเพิ่ม เสริมสร้างศักยภาพ ในการบรรเทาสาธารณภัย อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ขั้นตอนการดำเนินการ

ระยะเวลา กิจกรรม	พ.ย.67	ธ.ค.67	ม.ค.68	ก.พ.68	มี.ค.68	เม.ย.68	พ.ค.68
1. เสนอโครงสร้างการวิจัย และเตรียมสอบการนำเสนอโครงสร้างการวิจัย	↔						
2. นำเสนอโครงสร้างการวิจัย		↔					
3. ศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์,สังเคราะห์ข้อมูล			←		→		
4. สรุปผลการวิจัยจัดทำรูปเล่ม						↔	
5. สอบการนำเสนอผลการวิจัย							↔

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้พัฒนาโครงสร้างและเพิ่มประสิทธิภาพในการบรรเทาสาธารณภัย กระบวนการปฏิบัติงานที่ตอบสนองต่อสถานการณ์ภัยพิบัติได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ลดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ
2. พัฒนาการฝึกอบรมให้กำลังพลมีความพร้อมในการใช้งานอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับลักษณะภัยพิบัติในพื้นที่และภัยพิบัติในอนาคต
3. พัฒนาการปรับปรุงโครงสร้างและการดำเนินงานของมณฑลทหารบกที่ 15 จะช่วยเพิ่มความมั่นใจให้กับประชาชนในพื้นที่ว่าเมื่อเกิดภัยพิบัติ หน่วยงานทหารจะสามารถเข้าช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ เป็นที่พึงของประชาชนในการเกิดภัยพิบัติและ เสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันประเทศไทยเผชิญกับความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นจากภัยธรรมชาติและสาธารณภัย เช่น น้ำท่วม ดินถล่ม และภัยแล้ง โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศซับซ้อนและเสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติอย่างต่อเนื่อง มณฑลทหารบกที่ 15 ซึ่งรับผิดชอบพื้นที่ดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือประชาชนและบรรเทาสาธารณภัย แต่ยังประสบข้อจำกัดด้านการเข้าถึงพื้นที่เสี่ยง การประสานงานกับหน่วยงานอื่น และการจัดการทรัพยากร ทำให้การตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินอาจล่าช้า

สำหรับการบริหารจัดการต่อภัยพิบัติ ยุทธศาสตร์ชาติได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของหน่วยงานด้านความมั่นคงให้พร้อมรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบ รวมถึงการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานพลเรือน ทหาร และภาคส่วนอื่นๆ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การปรับปรุงโครงสร้างของกองทัพบกให้เหมาะสมกับลักษณะภัยพิบัติในพื้นที่เป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแนวทางที่สำคัญ ได้แก่ การบูรณาการแผนป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติระดับชาติร่วมกับแผนพัฒนากองทัพบก และแผนป้องกันและบรรเทาภัยของกอง.รมน. เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดการภัยพิบัติ (Disaster Management)⁶

การจัดการภัยพิบัติเป็นกระบวนการเชิงระบบที่ครอบคลุมทั้งการเตรียมพร้อม การตอบสนอง การฟื้นฟู และการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ มีเป้าหมายเพื่อปกป้องชีวิต ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อม

1.1 การเตรียมพร้อม (Preparedness)

การเตรียมพร้อมเป็นขั้นตอนสำคัญก่อนเกิดภัยพิบัติ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้หน่วยงานและประชาชนสามารถรับมือกับสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีวิธีการเตรียมพร้อมในการวางแผนรับมือและกำหนดแผนฉุกเฉิน รองรับสถานการณ์, การฝึกอบรมและซ้อมแผนเผชิญเหตุเป็นระยะ, การจัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็น รวมทั้งการประสานงานกับหน่วยงานอื่น

1.2 การตอบสนอง (Response)

ในช่วงที่เกิดภัยพิบัติ การตอบสนองอย่างรวดเร็ว จะช่วยลดการสูญเสียชีวิต และทรัพย์สินได้โดยการดำเนินงานหลัก โดยการเข้าถึงพื้นที่ประสบภัยอย่างรวดเร็ว สามารถให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัย อพยพประชาชน และรักษาความปลอดภัยทั้งชีวิต และทรัพย์สิน ดำเนินการจัดหาสิ่งของจำเป็น เช่น อาหาร น้ำ ยารักษาโรค เพื่อช่วยเหลือ ในขั้นต้นตลอดจนการฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐานที่เสียหายชั่วคราว

1.3 การฟื้นฟู (Recovery)

หลังจากสถานการณ์ภัยพิบัติเริ่มคลี่คลายแล้วนั้น การฟื้นฟูพื้นที่และการช่วยเหลือประชาชนให้กลับมาใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุขถือเป็นสิ่งสำคัญ สิ่งที่ควรคำนึงในการดำเนินการ ได้แก่ การซ่อมแซมบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ถนน และระบบสาธารณูปโภค เป็นปัจจัยพื้นฐานในการให้ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจและช่วยเยียวยาจิตใจแก่ผู้ประสบภัย รวมทั้งช่วยในการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กลับมาดังเดิม

1.4 การลดความเสี่ยง (Mitigation)

เป็นกระบวนการที่เน้นการป้องกันและลดผลกระทบจากภัยพิบัติที่จะเกิดในอนาคต โดยการให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการเตรียมตัวรับมือภัยพิบัติ รวมทั้งกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยของอาคารและระบบสาธารณูปโภค ผ่านมาตรการต่าง ๆ

สำหรับการจัดการภัยพิบัตินั้นมีหลายมิติ ตั้งแต่การเตรียมความพร้อม โครงสร้างหน่วยงาน การตอบสนองต่อภัยพิบัติ ไปจนถึงการลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว โดยการจะนำการศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรค เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงโครงสร้างและศักยภาพของ มณฑลทหารบกที่ 15 เพื่อให้ตอบสนองต่อภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทันต่อสถานการณ์ ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญคือการปกป้องชีวิต ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อม โดยสร้างความพร้อมสำหรับภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

2. การจัดการทรัพยากรในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Resource Management)⁷

การบริหารจัดการทรัพยากรในภาวะฉุกเฉินประกอบด้วย การจัดหา การกระจาย ทรัพยากร การใช้ทรัพยากร และการจัดเก็บข้อมูล เพื่อตอบสนองความต้องการในสถานการณ์ฉุกเฉินอย่างมีประสิทธิภาพกระบวนการนี้มุ่งเน้น

2.1 การจัดหา (Procurement)

การจัดหาทรัพยากรเป็นขั้นตอนแรกในการเตรียมความพร้อม โดยต้องพิจารณาทรัพยากรที่จำเป็นในหลายด้าน ได้แก่ ทรัพยากรด้านมนุษย์ ซึ่งหมายถึงบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญ เช่น เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ หน่วยกู้ภัย อาสาสมัคร รวมถึงเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ทรัพยากรทางกายภาพ เช่น อาหาร น้ำ ยารักษาโรค เต็นท์ ที่พักพิงชั่วคราว และระบบไฟฟ้าสำรอง ซึ่งล้วนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับ

การดำรงชีวิตและการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ในด้านเทคโนโลยี ต้องมีระบบสื่อสารฉุกเฉินที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น โดรนสำรวจเพื่อประเมินสถานการณ์ และระบบติดตามโลจิสติกส์ เพื่อให้การกระจายทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ทรัพยากรทางการเงินก็เป็นปัจจัยสำคัญ โดยต้องอาศัยงบประมาณจากภาครัฐ กองทุนช่วยเหลือต่างๆ และเงินบริจาคจากภาคประชาชน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานให้สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

2.2 การกระจายทรัพยากร (Resource Distribution)

การกระจายทรัพยากรในสถานการณ์ฉุกเฉินจำเป็นต้องอาศัยระบบโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ความช่วยเหลือไปถึงผู้ประสบภัยได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญหลายประการ เริ่มต้นจากการวางแผนเครือข่ายการกระจายสินค้าผ่านคลังสินค้าที่เป็นจุดยุทธศาสตร์ เพื่อให้สามารถจัดส่งสิ่งของบรรเทาทุกข์ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การจัดลำดับความสำคัญของกลุ่มผู้ได้รับความช่วยเหลือเป็นสิ่งจำเป็น โดยควรมุ่งเน้นไปที่กลุ่มเปราะบาง เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ และผู้พิการก่อน เพื่อให้การช่วยเหลือเป็นไปอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม⁸ สำหรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ยังคงมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของโลจิสติกส์ โดยการใช้ GPS และ IoT ช่วยในการติดตามเส้นทางการขนส่งแบบเรียลไทม์ ขณะที่ Blockchain สามารถนำมาใช้เพื่อความโปร่งใสและตรวจสอบได้ว่าสิ่งของหรือทรัพยากรที่ส่งไปยังพื้นที่ต่างๆ อีกทั้งความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก็เป็นอีกปัจจัยที่สำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ภาครัฐ กองทัพ องค์กรไม่แสวงหากำไร และชุมชนต้องทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้กระบวนการกระจายทรัพยากรเป็นไปอย่างรวดเร็ว ลดความซ้ำซ้อน และตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การใช้ทรัพยากร (Resource Utilization)

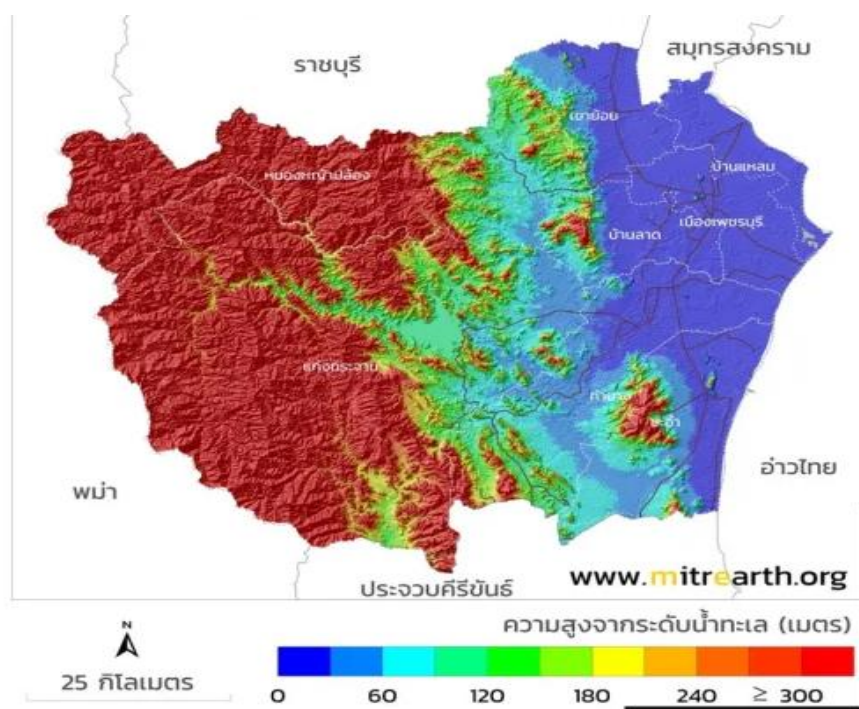
การใช้ทรัพยากรในภาวะฉุกเฉินต้องมี แนวทางที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการขาดแคลนและการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง โดยต้องคำนึงถึง การบริหารจัดการทรัพยากรซึ่งต้องมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดผ่านการจัดสรรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถนำแนวคิดการบริหารคลังสินค้าแบบ Just-in-Time มาใช้ เพื่อลดปริมาณสินค้าคงคลังที่ไม่จำเป็นและทำให้สามารถกระจายทรัพยากรได้อย่างรวดเร็วตามความต้องการจริง นอกจากนี้ การลดการสูญเสียทรัพยากรเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ต้องคำนึงถึง โดยการนำระบบคาดการณ์ความต้องการ (Demand Forecasting) มาใช้เพื่อให้สามารถประเมินปริมาณทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ในแต่ละช่วงเวลาได้อย่างแม่นยำ ลดปัญหาการขาด

แคลนหรือการกักตุนทรัพยากรที่เกินความจำเป็น ซึ่งอาจนำไปสู่การเสื่อมสภาพของสินค้า หรือการสิ้นเปลืองโดยไม่จำเป็น และอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถช่วยเสริมความมั่นคงของการใช้ทรัพยากรในภาวะฉุกเฉินคือการพัฒนาระบบสำรองทรัพยากร หรือ Redundancy System ซึ่งครอบคลุมถึงการสำรองอาหาร น้ำ และพลังงาน เพื่อให้สามารถรองรับสถานการณ์วิกฤติที่อาจเกิดขึ้นโดยไม่ส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชน ระบบสำรองนี้ช่วยให้มีทรัพยากรพร้อมใช้งานเมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิด ลดความเสี่ยงจากการขาดแคลน และทำให้การช่วยเหลือเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

2.4 การจัดเก็บข้อมูล (Resource Data Management)

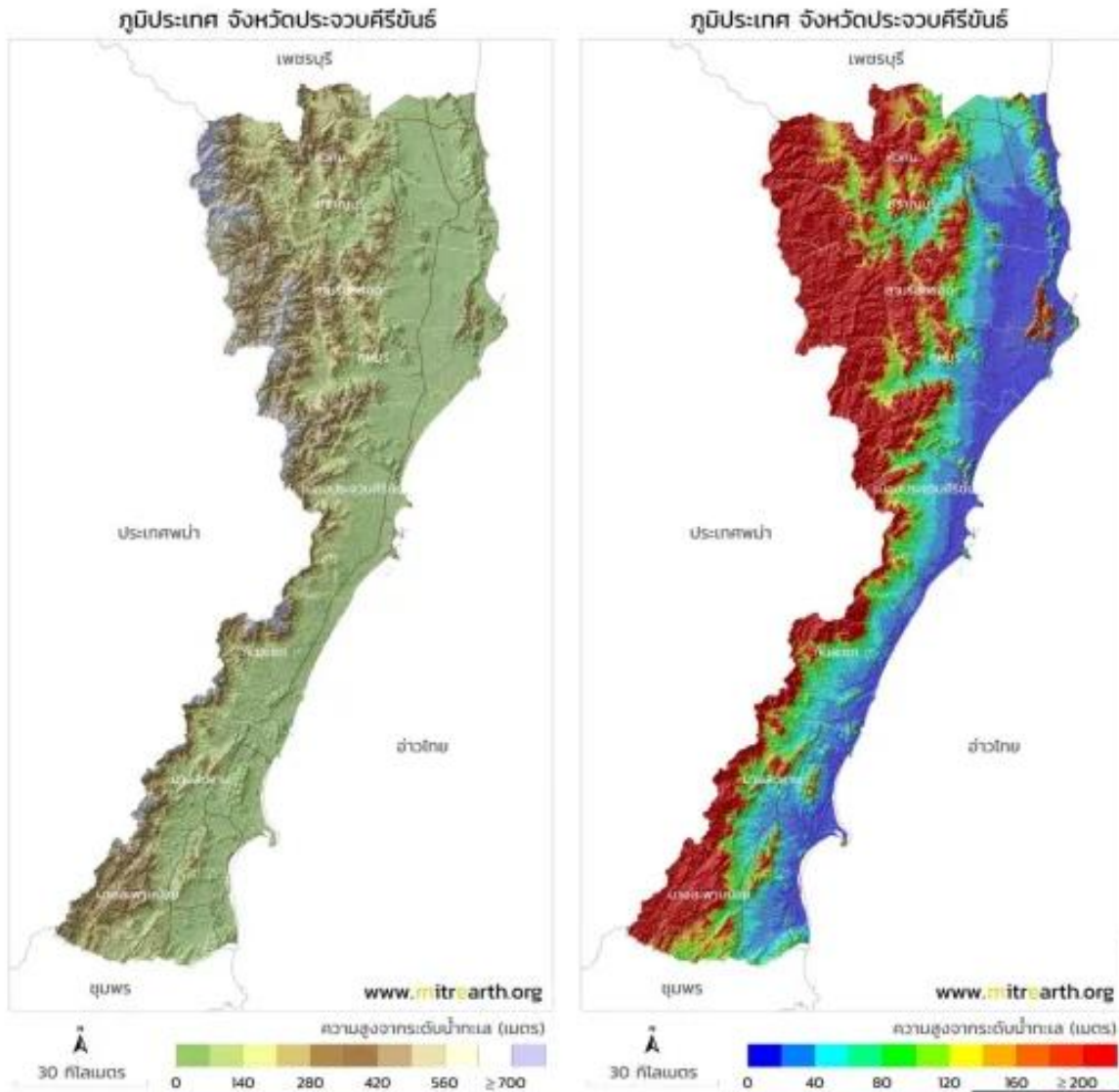
ข้อมูลถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการบริหารทรัพยากรช่วงภัยพิบัติ เพื่อให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างแม่นยำและรวดเร็ว การจัดเก็บข้อมูลทรัพยากรแบบเรียลไทม์มีบทบาทสำคัญในการติดตามสถานการณ์และการกระจายทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเทคโนโลยี IoT และ Cloud Computing สามารถช่วยรวบรวมและประมวลผลข้อมูลได้แบบทันที ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลล่าสุดและปรับแผนการบริหารจัดการได้อย่างทันทั่วทั้งที่ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกยังช่วยให้สามารถปรับปรุงกระบวนการจัดการทรัพยากรได้อย่างแม่นยำ โดยการนำระบบ AI มาใช้วิเคราะห์แนวโน้มความต้องการของประชาชนในช่วงภัยพิบัติ ซึ่งช่วยให้การกระจายสิ่งของบรรเทาทุกข์เป็นไปอย่างเหมาะสมและลดความสูญเสีย เทคโนโลยี Big Data ยังมีบทบาทสำคัญในการพยากรณ์แนวโน้มภัยพิบัติในอนาคต ทำให้สามารถเตรียมทรัพยากรล่วงหน้า และกำหนดมาตรการป้องกันเพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนี้ การบูรณาการระบบสารสนเทศระหว่างหน่วยงานมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างภาครัฐ หน่วยงานท้องถิ่น องค์กรไม่แสวงหากำไร และภาคเอกชนช่วยให้เกิดการประสานงานที่รวดเร็ว ลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน และเพิ่มขีดความสามารถในการรับมือกับภัยพิบัติได้อย่างเป็นระบบ

สำหรับการจัดการทรัพยากรในภาวะฉุกเฉินให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มความรวดเร็ว ทันเวลาและมีประสิทธิภาพในการบรรเทาสาธารณภัย เพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีในการติดตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรระบบสำรองทรัพยากร และการบริหารข้อมูลภัยพิบัติแบบเรียลไทม์ ซึ่งจะเป็นแนวทางที่สามารถช่วยให้ การปรับปรุงโครงสร้างของมณฑลทหารบกที่ 15 ควรมุ่งเน้นการเสริมศักยภาพด้านโลจิสติกส์ การสำรองทรัพยากร และการใช้เทคโนโลยี เช่น ระบบติดตามแบบเรียลไทม์และ AI เพื่อพยากรณ์แนวโน้มภัยพิบัติ รวมถึงการบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบรรเทาสาธารณภัยและลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน

ภาพที่ 2 แผนภาพภูมิศาสตร์ จังหวัดเพชรบุรี⁹

แผนภาพภูมิศาสตร์

ภาพที่ 3 แผนภาพภูมิศาสตร์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์¹⁰

3 การปรับปรุงโครงสร้างองค์กร (Organizational Restructuring)

การปรับปรุงโครงสร้างองค์กรหมายถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารจัดการ การกำหนดบทบาทหน้าที่และโครงสร้างภายในหน่วย เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ลดความซ้ำซ้อนการทำงาน ปรับปรุงการสื่อสารภายในองค์กร เสริมสร้างความคล่องตัว และเพิ่มขีดความสามารถในการตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร และสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนาและนวัตกรรมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในระยะยาว ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การจัดรูปแบบการบริหาร (Management Structuring)

การจัดรูปแบบการบริหารเป็นกระบวนการกำหนดโครงสร้างการบริหารใหม่ให้เหมาะสมกับเป้าหมายขององค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการตัดสินใจที่รวดเร็วขึ้น หนึ่งในแนวทางสำคัญคือการปรับโครงสร้างจากระบบรวมศูนย์อำนาจไปสู่ระบบกระจายอำนาจ ซึ่งช่วยให้การตัดสินใจเกิดขึ้นในระดับที่ใกล้กับหน้างานมากขึ้น ลดภาระของศูนย์กลาง และเพิ่มความยืดหยุ่นในการดำเนินงาน นอกจากนี้ การลดขั้นตอนและลำดับชั้นของการบริหารยังเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยลดความซับซ้อนของกระบวนการทำงาน ทำให้การสื่อสารภายในองค์กรมีความคล่องตัวมากขึ้น ลดระยะเวลาในการดำเนินการ และช่วยให้พนักงานสามารถตอบสนองต่อปัญหาและความท้าทายได้อย่างรวดเร็ว สำหรับเทคโนโลยีและดิจิทัลแพลตฟอร์มยังมีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยช่วยให้สามารถบริหารข้อมูล การสื่อสาร และกระบวนการทำงานได้อย่างเป็นระบบและแม่นยำมากขึ้น การใช้เทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุนการบริหารจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถปรับตัวได้ดีขึ้นและตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

3.2 การจัดสรรบทบาท (Role Allocation)

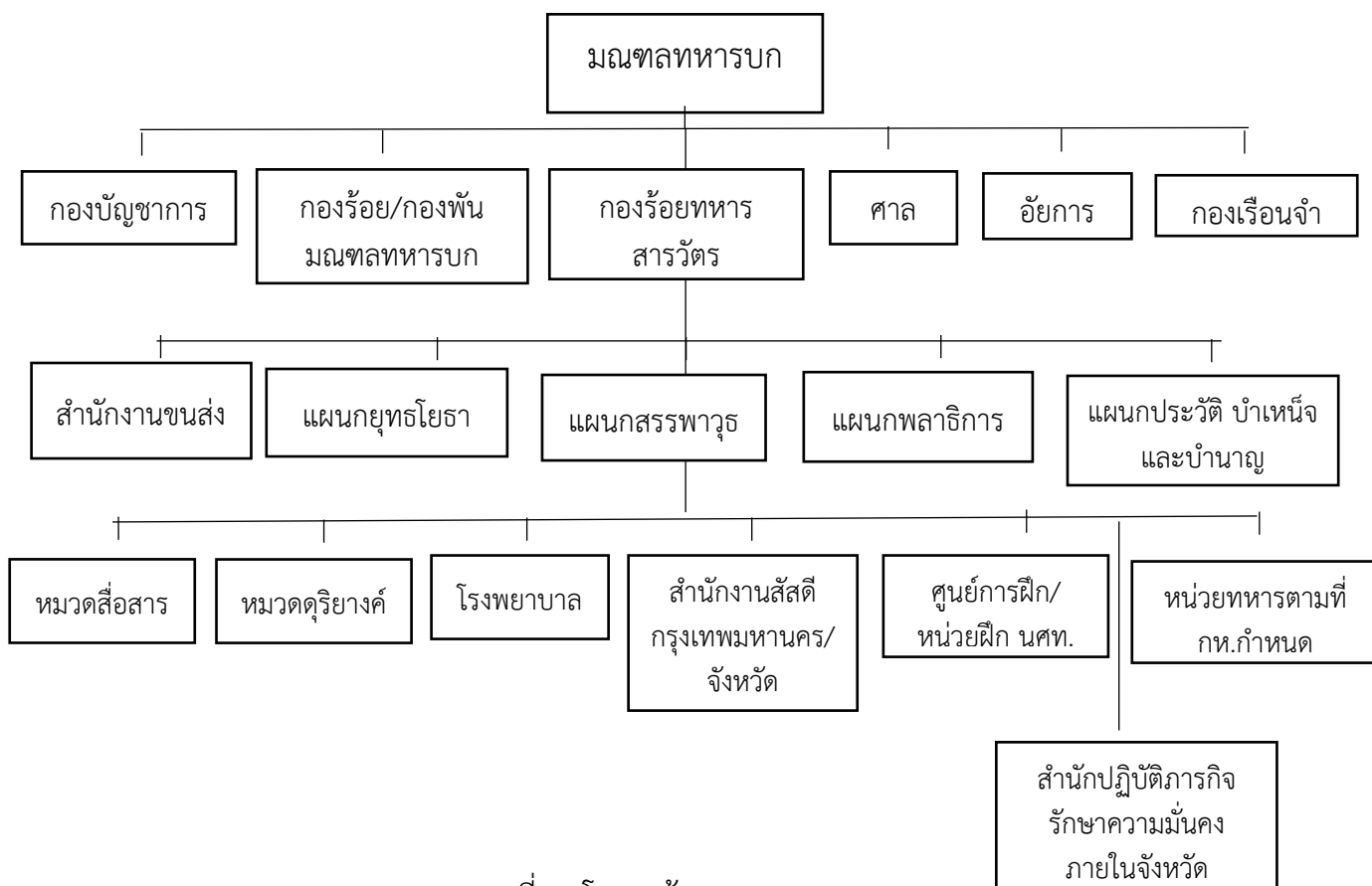
เป็นการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานหรือบุคคลในองค์กรอย่างชัดเจน เพื่อเพิ่มความคล่องตัวและลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน โดยการกำหนดขอบเขตงานของแต่ละฝ่ายให้มีความชัดเจนขึ้น (Job Clarity) เป็นการระบุหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน ช่วยลดความสับสนและความซ้ำซ้อนในการทำงาน ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น¹¹ โดยการออกแบบโครงสร้างทีมแบบข้ามสายงาน (Cross-functional Teams) จะประกอบด้วยสมาชิกจากหลากหลายฝ่ายหรือแผนก เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มความยืดหยุ่นในการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้การกำหนดบทบาทผู้นำและการพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการระบุบทบาทของผู้นำอย่างชัดเจน และส่งเสริมการบริหารที่เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและความผูกพันในทีม

3.3 การสร้างความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างหน่วยงาน (Interdepartmental Coordination)

เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการโดยเฉพาะในสถานการณ์วิกฤต กระบวนการที่หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่หรือบทบาทเกี่ยวข้องกัน ดำเนินการสื่อสาร แบ่งปันทรัพยากร แลกเปลี่ยนข้อมูล และร่วมตัดสินใจในกรอบวัตถุประสงค์เดียวกัน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกัน ไม่เกิดความซ้ำซ้อนหรือขัดแย้ง เช่น การรับมือและช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติ

กระบวนการปรับโครงสร้างองค์กรมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพขององค์กร เนื่องจากช่วยเพิ่มความคล่องตัว ลดปัญหาความซ้ำซ้อน ปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงาน และทำให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ยังช่วยให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้ดียิ่งขึ้น

โครงสร้าง /ภารกิจขององค์กรที่ทำการศึกษา¹²

ภาพที่ 4 โครงสร้างมณฑลทหารบก

รายละเอียดเหตุการณ์ภัยพิบัติจังหวัดเพชรบุรี

ปี	เหตุการณ์ที่สำคัญ	ช่วงเวลา	พื้นที่ประสบภัย	ความเสียหายหลัก	ความเสียหาย (ล้านบาท)
2560	น้ำท่วมจากการระบายน้ำเขื่อน	19-29 ก.ย.	อ.ท่ายาง, อ.บ้านลาด, อ.เมือง, อ.บ้านแหลม	พื้นที่เกษตร 20,000 ไร่	300
2560	อุทกภัยจากพายุ "คีโรกี" ¹³	20พ.ย.-9ธ.ค.	อ.ท่ายาง, อ.บ้านลาด, อ.เมือง	-พื้นที่เกษตร 15,000 ไร่ -บ้านเรือน 5,000 หลัง	890
2561	น้ำท่วมฉับพลันและน้ำป่าไหลหลาก	6-11 พ.ย.	อ.ท่ายาง, อ.เมือง	บ้านเรือน 2,000 หลัง	400
2562	ภัยแล้ง	มี.ค.-ก.ค.	อ.เขาย้อย, อ.บ้านแหลม, อ.หนองหญ้าปล้อง	พื้นที่เกษตร 30,000 ไร่, ขาดแคลนน้ำ 5,000 ครัวเรือน	490
2563	น้ำท่วมจากพายุโซนร้อน "โนอึล"	8-12 ก.ย.	อ.ท่ายาง, อ.บ้านลาด, อ.เมือง	บ้านเรือน 1,500 หลัง, พื้นที่เกษตร 10,000 ไร่	330
2564	น้ำท่วมและดินถล่มในพื้นที่ลาดชัน	7-16 ต.ค.	อ.แก่งกระจาน, อ.หนองหญ้าปล้อง	บ้านเรือน 200 หลัง, ถนนถูกตัดขาด, เกิดดินถล่ม	315
2565	อุทกภัยจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้	3-9 ส.ค.	อ.บ้านแหลม, อ.เมือง	บ้านเรือน 800 หลัง, พื้นที่เกษตร 5,000 ไร่	175
2566-2567	ภัยแล้งรุนแรง	ธ.ค.66 - เม.ย. 67	อ.เขาย้อย, อ.หนองหญ้าปล้อง, อ.ชะอำ	พื้นที่เกษตร 50,000 ไร่, น้ำในเขื่อนลดระดับวิกฤต	805

ภาพที่ 5 ตารางรายละเอียดเหตุการณ์ภัยพิบัติจังหวัดเพชรบุรี¹⁴

รายละเอียดเหตุการณ์ภัยพิบัติจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ปี	เหตุการณ์ที่สำคัญ	ช่วงเวลา	พื้นที่ประสบภัย	ความเสียหายหลัก	ความเสียหาย (ล้านบาท)
2560	น้ำท่วมฉับพลันและดินถล่ม	8-14 ธ.ค.	อ.บางสะพาน, อ.ทับสะแก	บ้านเรือน 500 หลัง, ถนนถูกตัดขาด	215
2561	อุทกภัยจากพายุ "ปาบิก"	5-14 ม.ค.	อ.บางสะพาน, อ.ทับสะแก, อ.เมือง	บ้านเรือน 1,000 หลัง, ถนนถูกตัดขาด, สะพานพัง	410
2561	น้ำท่วมฉับพลัน	7-12 ธ.ค.	อ.หัวหิน, อ.ปราณบุรี	บ้านเรือน 600 หลัง, พื้นที่ท่องเที่ยวเสียหาย	140
2562	ภัยแล้ง ¹⁵	ก.พ. - ส.ค.	อ.กุยบุรี, อ.สามร้อยยอด, อ.ทับสะแก, อ.เมือง	พื้นที่เกษตร 60,000 ไร่, ขาดแคลนน้ำรุนแรง	955
2563	คลื่นพายุซัดชายฝั่ง	8-13 พ.ย.	อ.เมืองประจวบ, อ.หัวหิน, อ.ทับสะแก	บ้านเรือน 200 หลัง, เรือประมงเสียหาย, ชายหาดถูกกัดเซาะ	235
2564	น้ำท่วมและดินถล่ม	15-29 ก.ย.	อ.บางสะพาน, อ.บางสะพานน้อย	บ้านเรือน 300 หลัง, ถนนถูกตัดขาด, ดินถล่ม	425
2565	อุทกภัยจากพายุโซนร้อน "เมฆขลา"	18-28 ก.ย.	อ.ทับสะแก, อ.บางสะพาน, อ.เมือง	บ้านเรือน 1,200 หลัง, พื้นที่เกษตร 15,000 ไร่	390
2566- 2567	ภัยแล้งรุนแรง	ม.ค. - พ.ค.	ครอบคลุมทุกอำเภอในจังหวัด	พื้นที่เกษตร 80,000 ไร่, กระทบการผลิตสับปะรด	1275

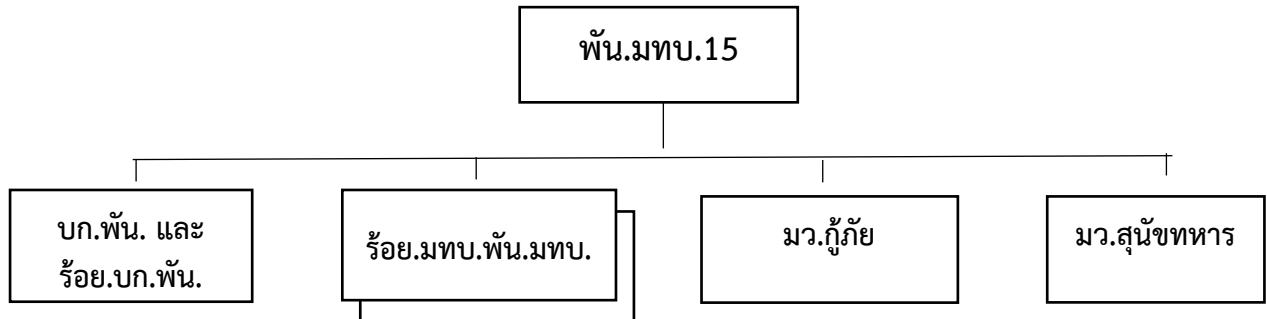
ภาพที่ 6 รายละเอียดเหตุการณ์ภัยพิบัติจังหวัดประจวบคีรีขันธ์¹⁴

จากภาพที่ 5 ตารางรายละเอียดเหตุการณ์ภัยพิบัติจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยขอ ยกตัวอย่างความเสียหายบางส่วนกล่าวคือ ห้วง กรกฎาคม - สิงหาคม 2561 เกิดจาก อิทธิพลของมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และพายุโซนร้อน "เซินติญา" และ "เบบินคา" ส่งผลให้มี ฝนตกหนักในพื้นที่ลุ่มน้ำเพชรบุรี ทำให้ระดับน้ำในเขื่อนแก่งกระจานเพิ่มสูงขึ้นจนเกิน ระดับกักเก็บปกติ และต้องระบายน้ำออก ส่งผลให้เกิดน้ำล้นตลิ่งในหลายพื้นที่ ก่อให้เกิด ความเสียหาย 6 อำเภอ 20 ตำบล 76 หมู่บ้าน 17 ชุมชน พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบมีระดับ น้ำท่วมประมาณ 30-50 เซนติเมตร³ ซึ่ง มณฑลทหารบกที่ 15 ได้ตรวจความพร้อมของ กองร้อยบรรเทาสาธารณภัย เพื่อเตรียมการรับมือกับสถานการณ์อุทกภัยที่จะเกิดขึ้นใน พื้นที่ของจังหวัดเพชรบุรี โดยได้จัดตั้งศูนย์บรรเทาสาธารณภัย มณฑลทหารบกที่ 15 พร้อมด้วย กำลังพล จำนวน 150 นาย รถยนต์ทหาร รถผลิตน้ำดื่มสะอาด รถครัวสนาม ผลิตอาหารเคลื่อนที่ รวมถึงอุปกรณ์ เครื่องมือในการช่วยเหลือต่างๆ เมื่อเกิดอุทกภัย¹⁶ กรมชลประทานได้ดำเนินการผันน้ำจากเขื่อนเพชรบุรีผ่านคลองชลประทานฝั่งซ้ายและ ขวา รวม 4 คลอง เพื่อระบายน้ำออกจากพื้นที่ โดยเฉพาะการขยายคลอง D9 เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพในการระบายน้ำ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ระดมเครื่องจักรและอุปกรณ์ ต่าง ๆ เช่น เครื่องสูบน้ำ รถสูบน้ำท่วมขัง และเรือยนต์ผลักดันน้ำ เพื่อช่วยเหลือประชาชน ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ¹⁷

กองทัพบกได้เสริมสร้างหน่วยทหารภูมิภาคโดยการแปรสภาพจากกองร้อยมณฑล ทหารบกที่ 15 เป็น กองพันมณฑลทหารบกที่ 15 เพื่อให้มีความพร้อมรองรับภัยคุกคาม รูปแบบใหม่เพิ่มขีดความสามารถในการรักษาความมั่นคงภายใน โดยเฉพาะการเพิ่มขีด ความสามารถในการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชน ในพื้นที่รับผิดชอบ¹⁸ ในการปรับโครงสร้างเพื่อช่วยให้การบริหารจัดการมีความคล่องตัวมากขึ้น ลดความ ซ้ำซ้อนของกระบวนการทำงาน และเสริมสร้างความสามารถในการตอบสนองต่อ สถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งจะช่วยลดภาระงานของหน่วยกำลังหลัก

การปรับปรุงโครงสร้างของ มณฑลทหารบกที่ 15 ควรมุ่งเน้นไปที่การเพิ่ม ความสามารถในการบรรเทาสาธารณภัยโดยอาศัย เทคโนโลยีสมัยใหม่, การบริหารจัดการ ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการบูรณาการกับหน่วยงานอื่น เพื่อให้การช่วยเหลือ ประชาชนสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูงสุด

โครงสร้างการจัด พัน.มทบ.15

ภาพที่ 7 โครงสร้างกองพันมณฑลทหารบกที่ 15

อัตรายอดกำลังพล

หน่วย	อัตรานุมัติ					ได้รับการเสริมสร้างร้อยละ 70				
	น.	ส.	พลอาสา	พลฯ	รวม	น.	ส.	พลอาสา	พลฯ	รวม
บก. และ ร้อย.บก.	13	39	0	99	151	9	27	0	69	105
2 ร้อย.มทบ.	10	66	0	218	294	7	46	0	153	206
มว.กู้ภัย	2	7	0	5	14	1	5	0	4	10
มว.สท.	2	6	7	2	17	0	2	3	0	5
รวม	27	118	7	324	476	17	80	3	226	326

ตาราง อัตรายอดกำลังพล

อัตรายานพาหนะ

ลำดับ	รายการ	จำนวน	หน่วย	หมายเหตุ
1	ปิคอัพ	4	คัน	
2	รยบ.ปกติ ขนาดกลาง (Foton)	1	คัน	
3	รยบ.ปกติ ขนาดใหญ่ (Hino)	1	คัน	
4	รยบ.ปกติ ขนาดใหญ่ (FTS)	2	คัน	
5	รถยนต์โดยสารใหญ่ (บัส)	1	คัน	
6	รถดับเพลิง	1	คัน	
7	รถครัวสนาม	1	คัน	
8	รถยนต์โดยสารเล็ก (ตู้)	1	คัน	
9	จักรยานยนต์	4	คัน	

ตาราง อัตรายานพาหนะ

อัตรายุทธโปกรณ์ บรรเทาสาธารณภัย

ลำดับ	รายการ	จำนวน	หน่วย	หมายเหตุ
1	เสื้อชูชีพ	40	ตัว	-
2	ไฟฉายสีดํา	10	อัน	-
3	กระบอกไฟ	10	อัน	-
4	เสื้อกันฝน	10	ตัว	-
5	หมวกดับเพลิง	6	ใบ	-
6	ชุดกันน้ำ (ดํ 2 น้ำเงิน 3)	5	ชุด	-
7	โทรโข่งสีน้ำเงินขาว	5	ชุด	-
8	เหล็กโยธกา	5	อัน	-
9	ขวาน	5	ด้าม	-
10	เครื่องวัดกระแสไฟฟ้า	3	อัน	-
11	เลื่อยมือ	3	อัน	-
12	เชือกเส้นใหญ่	1	เส้น	-
13	เชือกเส้นกลาง	1	เส้น	-
14	เรือลำใหญ่	1	ลำ	-

ตาราง ยุทธโปกรณ์ บรรเทาสาธารณภัย

กองทัพบกได้ดำเนินการเสริมสร้างหน่วยทหารภูมิภาคโดยแปรสภาพจากกองร้อยมณฑลทหารบกที่ 15 เป็นกองพันมณฑลทหารบกที่ 15 เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่และเสริมสร้างศักยภาพในการรักษาความมั่นคงภายใน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ การปรับโครงสร้างครั้งนี้มีเป้าหมายโดยอาศัย การวิเคราะห์ 7S McKinsey , STEEP-M, SWOT และ TOWS Matrix เพื่อให้การบริหารจัดการมีความคล่องตัว ลดความซ้ำซ้อนของกระบวนการทำงาน และเพิ่มประสิทธิภาพในการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งจะช่วยลดภาระงานของหน่วยกำลังรบหลักและทำให้ภารกิจช่วยเหลือประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ถึงแม้ว่าการปรับโครงสร้างจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถของหน่วย แต่กองพันมณฑลทหารบกที่ 15 ยังคงเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการต้องรับผิดชอบพื้นที่กว้างขวาง การที่หน่วยจะต้องรับผิดชอบพื้นที่ส่งผลให้การกระจายกำลังพลและทรัพยากรเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยอาจไม่ทั่วถึง รวมทั้งข้อจำกัดอีกประการหนึ่งคือจำนวนกำลังพลและอุปกรณ์ที่ยังไม่เพียงพอ ในการปฏิบัติการกิจบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ต้องอาศัยเครื่องมือและยุทธวิธีเฉพาะทาง เช่น ยานพาหนะที่สามารถเข้าถึงพื้นที่ยากลำบาก เรือกู้ภัยสำหรับพื้นที่น้ำท่วม เฮลิคอปเตอร์ สำหรับการช่วยเหลือในพื้นที่ห่างไกล และระบบสื่อสารฉุกเฉินที่สามารถทำงานได้ในภาวะวิกฤติ ซึ่งปัจจุบันยังมีข้อจำกัดในด้านความทันสมัยและปริมาณของอุปกรณ์ รวมทั้งปัจจัยที่สำคัญคือข้อจำกัดด้านงบประมาณ ทำให้การพัฒนาอุปกรณ์ช่วยเหลือประชาชนและการฝึกอบรมกำลังพลสำหรับงานบรรเทาสาธารณภัย ยังไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร ซึ่งอาจไม่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างทันท่วงที

ในประเทศไทยไทยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการบรรเทาสาธารณภัย คือ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานหลัก ทำให้บทบาทของกองทัพบกเป็นเพียงส่วนสนับสนุนการปฏิบัติการกิจบรรเทาสาธารณภัย มีบทบาทสำคัญในการเข้าถึงพื้นที่และให้ความช่วยเหลือประชาชน การปฏิบัติการกิจดังกล่าว กำลังพลต้องผ่านการฝึก ให้มีความชำนาญ รวมทั้งสามารถใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่อย่างจำกัด ทำการฝึกร่วมกับหน่วยงานอื่น อย่างประสานสอดคล้อง เพื่อให้เกิดระบบบริหารจัดการภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และยั่งยืน

จากการค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะพบว่า การบริหารเครือข่ายระหว่างหน่วยงานในการจัดการภาวะฉุกเฉินจากภัยพิบัตินั้น จะพบว่าการบริหารแบบเครือข่ายช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการระดมทรัพยากรที่มีอยู่ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การวิเคราะห์แนวโน้ม และการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินได้รวดเร็วขึ้นลดความซ้ำซ้อน และการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานรวมทั้งการสื่อสารที่ชัดเจน รวดเร็ว และโปร่งใสช่วยลดปัญหาความเข้าใจผิด เพิ่มความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน และส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการประสานงานระหว่างหน่วยงานในสถานการณ์ฉุกเฉิน

ผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการดำเนินการดังกล่าว คือ เป็นส่วนสนับสนุนแนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างมณฑลทหารบกที่ 15 เกี่ยวกับการบริหารจัดการภัยพิบัติที่รวดเร็วยิ่งขึ้น ลดผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการทรัพยากรในภาวะฉุกเฉิน การกำหนดบทบาทที่ชัดเจน และการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชน ในการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติให้เป็นระบบมากขึ้น ทั้งนี้ ควรมีการพัฒนาโครงสร้าง การบังคับบัญชาการในพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการเร่งด่วน เสริมศักยภาพของกำลังพลและอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งาน และสร้างกลไกการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกให้มีความราบรื่นยิ่งขึ้น

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สมเกียรติ กันทรวารกร (2561) ได้ศึกษานี้พบว่าโครงสร้างและกลไกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานครยังไม่เหมาะสมในการรับมือกับ สาธารณภัยที่เกิดขึ้น และเสนอให้มีการปรับปรุงโครงสร้างและมาตรการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น งานวิจัยนี้ยังเสนอกรอบแนวคิดเพื่อเพิ่มหน่วยงานบางประการ 1) หน่วยงานทางด้านการศึกษาวิจัยและค้นคว้าสำรวจภัยพิบัติต่าง ๆ 2) หน่วยงานทางด้านการเฝ้าระวังและเตือนภัย 3) หน่วยงานทางด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน 4) หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบโดยตรงต่อ อาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยการฝึกอบรม การพัฒนาและการแลกเปลี่ยนความรู้ต่าง ๆ 5) หน่วยงานทางด้านกฎหมายเพื่อพัฒนากฎหมายให้ทันสมัยต่อเหตุการณ์ 6) หน่วยงานทางด้านการประสานงานที่จะทำหน้าที่ประสานงานทุกองค์การ 7) หน่วยงานทางด้านการฝึกอบรม¹⁹

2. จิรนนท์ พุทธาและจำลอง โพธิ์บุญ ทำการศึกษาเรื่อง การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ผลการศึกษา พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีขีดแคลนเรื่องงบประมาณในการ ดำเนินงานเกือบทุกด้าน ทำให้ต้องจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งมักจะละเลยปัญหาการดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยส่งผลให้งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน อีกทั้งเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นสำหรับงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีราคาค่อนข้างสูงซึ่งงบประมาณที่ได้รับมีจำนวนจำกัดส่งผลให้เกิดความขาดแคลนเครื่องมือ เครื่องจักร ยานพาหนะ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกบางประการ²⁰

3. ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ทำการศึกษาเฉพาะกรณี เรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์ฝึกรบยุทธศาสตร์ของกองทัพไทย เป็นหน่วยงานที่ได้จัดตั้งขึ้นตามนโยบายผู้บัญชาการทหารสูงสุดและผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ที่ได้เห็นความจำเป็นและ ความสำคัญของงานด้านการรบยุทธศาสตร์ ทำให้การปฏิบัติงานในด้านการฝึกการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติให้ทั่วถึงทันเวลาตามแนวทางที่ว่า “ทุกวินาที ทุกชีวิต รอไม่ได้” เพื่อตอบสนองต่อเหตุการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นได้ อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ²¹

4. อนิรุทธิ์ บัวทอง ทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การมีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยหลักที่เอื้อให้การจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ ปัจจัยด้านหลักกฎหมายที่เอื้อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับภาครัฐ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนสามารถเข้าร่วมจัดบริการสาธารณะให้ตรงกับ เป้าหมายและความต้องการที่เข้ามาร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ²²

5. เรืองฤทธิ์ ประเทียบ อินทร์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการอุทกภัยของเทศบาลตำบลบ้านกลาง อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่าแนวทางในการปฏิบัติ คือวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงภัยใน พื้นที่และวางแผนการปฏิบัติการช่วงก่อนเกิดภัยระหว่างเกิดภัยและหลังจากเกิดภัยและเป็น หน่วยงานหลักในการจัดการอุทกภัยในพื้นที่เนื่องจากมีความชอบธรรมทั้งในด้านอำนาจหน้าที่ตาม กฎหมายและในทางปฏิบัติที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชนในฐานะที่เป็นองค์กรที่มีความ ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด²³

บทที่ 3

บทวิเคราะห์

สำหรับการทำวิจัยเรื่อง "แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างมณฑลทหารบกที่ 15 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบรรเทาสาธารณภัย" มีความสำคัญอย่างยิ่งในบริบทของความท้าทายด้านภัยพิบัติที่เพิ่มขึ้นในประเทศไทย โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของมณฑลทหารบกที่ 15

ปัจจุบัน พื้นที่ดังกล่าวประสบกับภัยพิบัติทางธรรมชาติที่หลากหลายและมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ทั้งอุทกภัย ดินถล่ม ภัยแล้ง และพายุ สร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ตามที่ปรากฏในสถิติภัยพิบัติย้อนหลังตั้งแต่ปี 2560-2567 ในพื้นที่ทั้งสองจังหวัด โดยมีมูลค่าความเสียหายรวมหลายพันล้านบาท

ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ด้านความมั่นคง มณฑลทหารบกที่ 15 มีภารกิจสำคัญประการหนึ่งในการบรรเทาสาธารณภัยและช่วยเหลือประชาชน แต่ยังประสบข้อจำกัดหลายประการในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งโครงสร้างหน่วย การเข้าถึงพื้นที่เสี่ยง การประสานงานกับหน่วยงานอื่น และการจัดการทรัพยากร ส่งผลให้การตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินอาจไม่ทันท่วงที

สภาพปัญหาของ กองพันมณฑลทหารบกที่ 15

แม้กองทัพบกได้แปรสภาพกองร้อยมณฑลทหารบกที่ 15 เป็นกองพันมณฑลทหารบกที่ 15 แต่ยังคงมีความจำเป็นต้องวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพโครงสร้างองค์กร งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างที่เป็นอุปสรรค ผลกระทบของลักษณะทางกายภาพและปัจจัยสิ่งแวดล้อม พร้อมเสนอแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างของกองพันมณฑลทหารบกที่ 15 โดยบูรณาการแนวคิดการจัดการภัยพิบัติ การจัดการทรัพยากรในภาวะฉุกเฉิน และการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่และลักษณะภัยพิบัติ การวิจัยใช้เครื่องมือวิเคราะห์ McKinsey 7S, STEEP-M, SWOT และ TOWS Matrix เพื่อพัฒนาทางเชิงกลยุทธ์ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบรรเทาสาธารณภัยได้อย่างยั่งยืน ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพสูงสุด

การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานในการบรรเทาสาธารณภัยของมณฑลทหารบกที่ 15

การวิเคราะห์ McKinsey 7S

กลยุทธ์ขององค์กร (Strategy) มียุทธศาสตร์ในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งได้ระบุโครงสร้างการจัดและภารกิจของทหารไว้อย่างชัดเจน ในหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ²⁴ แต่โครงสร้างปัจจุบันยังขาดแผนกลยุทธ์ เฉพาะสำหรับการบรรเทาสาธารณภัยที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ขาดการบูรณาการแผน กลยุทธ์ร่วมกับหน่วยงานอื่นในพื้นที่

โครงสร้างการจัดองค์กร (Structure) มีการจัดโครงสร้างการปฏิบัติงาน ตามอัตรากำลังจัดชุดโทโปกรณ (อจย.) ไว้อย่างชัดเจน แต่มีสายการบังคับบัญชาที่ยาวไม่เอื้อต่อการตอบสนองอย่างรวดเร็วในภาวะฉุกเฉิน รวมทั้งยังขาดหน่วยรองย่อยที่กระจายตัวในพื้นที่ เสี่ยงภัยที่สำคัญอาจจะ ต้องเสริมสร้างชุดโทโปกรณเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ระบบปฏิบัติงาน (Systems) มีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจนในการ แบ่งมอบ ภารกิจและความรับผิดชอบให้กับหน่วยรองโดยการออกคำสั่งตามลำดับชั้น แต่ระบบการแจ้งเตือนภัยและการเฝ้าระวังยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่เสี่ยงขาดระบบการ จัดการด้านข้อมูลภัยพิบัติแบบเรียลไทม์

รูปแบบการบริหารจัดการ (Style) มีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจนอยู่ใน ภายใต้โครงสร้างของหน่วยที่มีการแบ่งมอบหน้าที่ในแต่ละระดับซึ่งเป็นรูปแบบการ บริหารงานที่เน้นการรวมศูนย์อำนาจ ทำให้ตอบสนองช้า ขาดความยืดหยุ่นในการปรับ รูปแบบการทำงานตามสถานการณ์รวมทั้งข้อจำกัดด้านงบประมาณ

บุคลากร (Staff) สามารถปฏิบัติงานเมื่อเกิด ภัยพิบัติได้อย่างรวดเร็ว แต่ ขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านการบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งจำนวน กำลังพลอาจไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานในหลายพื้นที่พร้อมกัน

ทักษะ ความรู้ ความสามารถ (Skills) กำลังพลส่วนใหญ่ขาดทักษะ เฉพาะทางในการรับมือกับภัยพิบัติบางประเภท รวมทั้งการฝึกอบรมและการซักซ้อมแผน ยังไม่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และขาดเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อการ พยากรณ์และเตือนภัยล่วงหน้า

ค่านิยมร่วม (Shared Values) มีจิตสำนึกในการช่วยเหลือประชาชน แต่อาจถูกจำกัดด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ จึงทำให้ไม่สามารถทำงานเชิงรุกและการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติในอนาคต

จากการวิเคราะห์พบว่า กองพัฒนามณฑลทหารบกที่ 15 มีอุปสรรคสำคัญในโครงสร้างปัจจุบัน ได้แก่ การได้รับการบรรจุกำลังพลเพียงร้อยละ 70 ของอัตราอนุมัติ โดยเฉพาะในหน่วยสำคัญอย่าง กองร้อยมณฑลทหารบก, หมวดกู้ภัย และ หมวดสุนัขทหาร ซึ่งอาจไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติการในพื้นที่กว้างขวาง นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ และอุปกรณ์เฉพาะทาง รวมถึงโครงสร้างองค์กรยังมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจและมีขั้นตอนการตัดสินใจหลายระดับ ทำให้การตอบสนองต่อภัยพิบัติอาจล่าช้า

การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาพัฒนาการฝึกอบรมให้กำลังพลมีความพร้อมในการใช้อุปกรณ์ของ มณฑลทหารบกที่ 15 ในการเข้าถึงพื้นที่ภัยพิบัติและดำเนินการช่วยเหลือ

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (STEEP-M)

ปัจจัยด้านสังคม (Social) ประชาชนในพื้นที่ที่มีความคาดหวังในการได้รับความช่วยเหลือที่รวดเร็วจากหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะทหาร เมื่อเกิดภัยพิบัติ เนื่องจากประชาชนมีความเชื่อมั่นในทหารว่าจะสามารถให้ความช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความคาดหวังนี้สร้างแรงกดดันให้ มณฑลทหารบกที่ 15 ต้องพัฒนาขีดความสามารถในการตอบสนองให้รวดเร็วยิ่งขึ้นโดยการฝึกอบรมเพิ่มขีดความสามารถของกำลังพลสามารถสื่อสาร เข้าถึง และปฏิบัติการร่วมกับประชาชนและอาสาสมัครท้องถิ่นได้

ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (Technological) ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานโดยใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และปัญญาประดิษฐ์ (AI) สามารถช่วยในการคาดการณ์และวางแผนรับมือภัยพิบัติแม่นยำและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งอุปกรณ์ที่ได้รับแจกจ่าย เช่น ฝึกให้กำลังพล ใช้งานอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่กองทัพมี ใช้ได้อย่างจริงอย่างเต็มศักยภาพ ได้แก่ เรือท้องแบน, โดรนสำรวจ, ระบบ GPS, เครื่องสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่ว ช่วยให้การตอบสนองรวดเร็ว แม่นยำ และลดความเสี่ยงของความเสียหายที่จะเกิดขึ้น

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economic) จะเห็นได้ว่าภัยพิบัติในจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลกระทบรุนแรงกับประชาชนทั้งภาคเกษตรกรรม การท่องเที่ยว และอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นแหล่งรายได้หลักของประชาชนในพื้นที่ สำหรับมณฑลทหารบกที่ 15 มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ โดยเฉพาะในการจัดหาสิ่งอุปกรณ์และทรัพยากรสำหรับการฝึกเตรียมความพร้อมปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน ซึ่งความพร้อมของกำลังพลขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากรพื้นฐาน ส่งผลให้ขีดความสามารถในการตอบสนองต่อสถานการณ์ภัยพิบัติอย่างทันท่วงทีและแม่นยำยังคงเป็นข้อท้าทายสำคัญของหน่วย

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental) ลักษณะภูมิประเทศมีความหลากหลายและซับซ้อน ประกอบด้วยเทือกเขา พื้นที่ราบลุ่ม และชายฝั่งทะเล ซึ่งมีความเสี่ยงต่อภัยพิบัติหลายประเภท ทั้งน้ำท่วม ดินถล่ม น้ำป่าไหลหลาก ภัยแล้ง และคลื่นซัดฝั่ง ควรการเข้าใจภูมิประเทศและภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้น การฝึกอบรมต้องครอบคลุมสถานการณ์ที่หลากหลายทั้งในสภาพพื้นที่แคบพื้นที่น้ำ และพื้นที่สูงชัน เพื่อให้เข้าใจลักษณะภูมิประเทศ และซักซ้อมการใช้เครื่องมือให้เหมาะสมกับลักษณะภัย จะช่วยให้เลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสมต่อสภาพแวดล้อม และทำให้กำลังพลสามารถเข้าถึงพื้นที่ภัยพิบัติได้โดยไม่สร้างความเสียหายซ้ำซ้อนแก่สิ่งแวดล้อม

ปัจจัยด้านการเมือง/นโยบาย (Political) นโยบายรัฐบาลตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการต่อภัยพิบัติภายใต้ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง รวมทั้งมีแผนป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติแห่งชาติ แผนพัฒนากองทัพบก และแผนป้องกันและบรรเทาภัย กอ.รมน. เสริมภาพลักษณ์ของกองทัพให้ “ทหารเป็นที่พึ่งของประชาชนในทุกโอกาส” จึงควรทำการฝึกที่เน้นการบูรณาการกับหน่วยงานอื่น เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และ NGO ต่างๆ

ปัจจัยด้านทหาร (Military) กองทัพบกมีนโยบายในการปรับโครงสร้างหน่วยทหารภูมิภาค เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรักษาความมั่นคงภายใน โดยเป็นหน่วยงานหนึ่งที่เป็นส่วนสนับสนุนในการดำเนินการเกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งการฝึกจะยกระดับ ขีดความสามารถเฉพาะด้านความสามารถพิเศษทางการทหาร จะมีความชำนาญร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเสริมศักยภาพในงานบรรเทาสาธารณภัย แต่ยังคงมีข้อจำกัดเรื่องด้านกำลังพลที่มีไม่เพียงพอต่อพื้นที่รับผิดชอบ ยานพาหนะและอุปกรณ์เฉพาะทางสำหรับการปฏิบัติการในพื้นที่ที่มีลักษณะภูมิประเทศแตกต่างกันที่มีอยู่อย่างน้อยและจำกัด เพื่อสร้างประสบการณ์และทักษะในการทำงานร่วมกัน

สรุปโอกาสและอุปสรรคจากการวิเคราะห์

โอกาส (Opportunities)

1. นโยบายระดับชาติให้ความสำคัญกับการจัดการภัยพิบัติ และการเสริมสร้างความมั่นคง ซึ่งถ้าได้รับสนับสนุนการปรับโครงสร้างหน่วยทหารภูมิภาคให้มีขีดความสามารถสูงขึ้นโอกาสในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ
2. ประชาชนมีความเชื่อมั่นและให้การยอมรับบทบาทของทหารในการบรรเทาสาธารณภัย สามารถพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและอาสาสมัครในพื้นที่ ซึ่งง่ายต่อการระดมทรัพยากรและการประสานงานในภาวะฉุกเฉิน
3. มีการพัฒนาเทคโนโลยี โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ ระบบติดตามแบบเรียลไทม์, AI, และโดรนมาใช้ในการปฏิบัติงานในการเฝ้าระวัง แจ้งเตือนภัย และบรรเทาสาธารณภัย ตลอดจน การพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) และการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ สามารถช่วยในการวางแผนและตัดสินใจ และนำมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน
4. มีการบูรณาการความร่วมมือกันกับหน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่น ภาคเอกชน และองค์กรไม่แสวงหากำไร รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทรัพยากร และองค์ความรู้ระหว่างหน่วยงาน ซึ่งจะนำมาเป็นการพัฒนาระบบบัญชาการร่วมในภาวะฉุกเฉินที่มีประสิทธิภาพ

อุปสรรค (Threats)

1. มีลักษณะภูมิประเทศที่สลับซับซ้อน โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลและเข้าถึงยาก เช่น ในเขตภูเขาและชายฝั่ง ซึ่งหน่วยเองก็มีข้อจำกัดในเรื่องยานพาหนะและอุปกรณ์เฉพาะทางที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่
2. เกิดจาก การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลให้ภัยพิบัติมีความรุนแรงและความถี่เพิ่มขึ้น ทำให้รูปแบบของภัยพิบัติมีความซับซ้อนและคาดการณ์ได้ยากขึ้น
3. มีพื้นที่รับผิดชอบที่กว้างขวางซึ่งครอบคลุม 2 จังหวัด และมีข้อจำกัดในเรื่องการกระจายกำลังพล ตลอดจนทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด

4. ระบบประสานงานระหว่างหน่วยงานยังขาดความคล่องตัว แม้ว่าจะมีแผนความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น แต่การปฏิบัติจริงยังขาดกลไกการบูรณาการ เช่น ศูนย์สั่งการร่วม (Joint Command), การสื่อสารข้ามหน่วยแบบเรียลไทม์

5. งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการพัฒนาศักยภาพกำลังพลให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และการจัดหาอุปกรณ์ฝึก เช่น เรือ, ยุทโธปกรณ์ฉุกเฉิน, ระบบสื่อสาร ยังไม่เพียงพอ ส่งผลให้การฝึกอาจไม่ครอบคลุมสถานการณ์ที่ซับซ้อนหรือทันสมัย

จากการวิเคราะห์พบว่า พื้นที่รับผิดชอบมีลักษณะภูมิประเทศที่หลากหลายและซับซ้อน ทั้งเทือกเขา พื้นที่ราบลุ่ม และชายฝั่งทะเล ส่งผลให้เกิดภัยพิบัติหลายประเภท ทั้งน้ำท่วม ดินถล่ม น้ำป่าไหลหลาก ภัยแล้ง และคลื่นซัดฝั่ง ในช่วงปี 2560-2567 พบว่าเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติที่สร้างความเสียหายรุนแรงทั้งในจังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ โดยมีมูลค่าความเสียหายรวมกว่า พันล้านบาทต่อจังหวัด ลักษณะทางกายภาพและความรุนแรงของภัยพิบัติเหล่านี้ส่งผลต่อความสามารถในการเข้าถึงพื้นที่และการให้ความช่วยเหลือโดยเฉพาะเมื่อมีกำลังพลและทรัพยากรจำกัด

มณฑลทหารบกที่ 15 มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเข้าถึงพื้นที่ภัยพิบัติและให้การช่วยเหลือประชาชน โดยมีปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อความพร้อมทั้งในด้านสังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การเมือง และด้านทหาร ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงทั้งโอกาสและอุปสรรคสำคัญ เช่น ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อบทบาทของทหาร ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และนโยบายภาครัฐที่เอื้อต่อการบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ขณะเดียวกัน หน่วยยังเผชิญกับความท้าทายจากภูมิประเทศที่เข้าถึงยาก ภัยพิบัติที่ทวีความซับซ้อน ข้อจำกัดด้านงบประมาณ และการขาดแคลนอุปกรณ์เฉพาะทาง ดังนั้น การพัฒนาการฝึกอบรมกำลังพลควรเน้นการใช้เทคโนโลยีอย่างเต็มประสิทธิภาพ ฝึกเฉพาะทางตามลักษณะพื้นที่ และสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการตอบสนองต่อภัยพิบัติอย่างครอบคลุม มีประสิทธิภาพ และยั่งยืนในอนาคต

การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงโครงสร้าง
มณฑลทหารบกที่ 15 โดยเน้นการเสริมสร้างศักยภาพในการตอบสนองต่อ
สาธารณภัยให้ทันเวลาและสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (SWOT)

จุดแข็ง (Strengths - S)	จุดอ่อน (Weaknesses - W)
1. มีการปรับโครงสร้างจากกองร้อยเป็นกองพัน ทำให้มีกำลังพลและทรัพยากรเพิ่มขึ้น 2. กำลังพลที่มีความพร้อมสูง เนื่องจากผ่านการฝึกฝนอย่างเข้มข้น มีระเบียบวินัย และสามารถปฏิบัติงานภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉิน 3. มีหมวดกู้ภัย¹⁸ ในโครงสร้างองค์กร 4. ความคุ้นเคยกับภูมิประเทศในพื้นที่รับผิดชอบ การประจำการในพื้นที่เป็นเวลานานทำให้ทหารเข้าใจเส้นทางและจุดเสี่ยงของพื้นที่ 5. โครงสร้างการสั่งการชัดเจน การบริหารงานของทหารมีลำดับขั้นที่แน่นอน ส่งผลให้มีการปฏิบัติงานเป็นระบบ 4. การสนับสนุนจากกองทัพบก สามารถระดมกำลังพลและทรัพยากรจากกองทัพบกที่ 1 ได้	1. มีกำลังพลที่ได้รับการบรรจุเพียงร้อยละ 70 ของอัตราอนุมัติ 2. โครงสร้างแบบรวมศูนย์ (Centralized Structure) การตัดสินใจต้องผ่านหลายลำดับขั้น ทำให้เกิดความล่าช้าในการตอบสนองต่อภัยพิบัติ 3. หมวดกู้ภัยมีกำลังพลจำกัด (เพียง 10 นาย จากอัตราอนุมัติ 14 นาย) 4. ขาดโครงสร้างเฉพาะที่รองรับภารกิจบรรเทาสาธารณภัยในแต่ละพื้นที่ โดยเฉพาะบุคลากรเฉพาะทางด้านภัยพิบัติ เพราะกำลังพลส่วนใหญ่ ไม่มีผู้เชี่ยวชาญด้านธรณีวิทยา อุตุวิทยามิทยา วิศวกรรมโครงสร้าง หรือการแพทย์ฉุกเฉิน 5. ข้อจำกัดด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีระบบสื่อสารและอุปกรณ์ช่วยเหลือ เช่น โดรนสำรวจ, ระบบเตือนภัยล่วงหน้า และ GPS ยังไม่เพียงพอ 6. ข้อจำกัดด้านงบประมาณ งบประมาณสำหรับการฝึกอบรมและการพัฒนาอุปกรณ์กู้ภัยอาจไม่เพียงพอ

โอกาส (Opportunities - O)	ภัยคุกคาม (Threats - T)
1. มีแผนยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายระดับประเทศในการรองรับการพัฒนาระบบบรรเทาสาธารณภัย 2. มีการพัฒนาเครือข่ายโดยการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานพลเรือน, กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.), องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.), และหน่วยกู้ภัย 3. การนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัย การใช้ AI, Big Data และ IoT เพื่อช่วยคาดการณ์ภัยพิบัติและเพิ่มประสิทธิภาพในการตอบสนอง 4. สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัย	1. ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นถี่ขึ้นและรุนแรงขึ้น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลัน, ดินถล่ม และพายุโซนร้อนบ่อยขึ้น 2. พื้นที่รับผิดชอบกว้างขวาง (2 จังหวัด) มีลักษณะภูมิประเทศที่หลากหลายและซับซ้อน 3. ข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่เสี่ยงภัย ถนนที่ถูกตัดขาดจากน้ำท่วม หรือพื้นที่ที่เข้าถึงยาก อาจทำให้การส่งกำลังพลและอุปกรณ์ล่าช้า 4. ข้อจำกัดด้านงบประมาณ งบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์และพัฒนาเทคโนโลยีอาจไม่เพียงพอ 5. ข้อจำกัดด้านกฎหมายและระเบียบราชการ ระเบียบเกี่ยวกับการใช้งบประมาณและการทำงานข้ามหน่วยงานอาจทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน

การวิเคราะห์ TOWS Matrix

	Strengths	Weaknesses
Opportunities	กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategies) 1. พัฒนาระบบบริหารจัดการภัยพิบัติโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ระบบติดตามแบบเรียลไทม์, AI, และโดรน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเฝ้าระวังและตอบสนองต่อภัยพิบัติ 2. สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่น ภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการระดมทรัพยากรและการแลกเปลี่ยนข้อมูล 3. พัฒนาศูนย์ปฏิบัติการร่วมที่สามารถบูรณาการข้อมูลและทรัพยากรจากทุกภาคส่วน 4. เสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนผ่านการฝึกซ้อมและการให้ความรู้เกี่ยวกับการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategies) 1. ปรับปรุงโครงสร้างองค์กรให้มีความคล่องตัวมากขึ้น โดยลดขั้นตอนการตัดสินใจในภาวะฉุกเฉิน 2. เพิ่มกำลังพลในหน่วยตามอัตราอนุมัติ โดยให้ความสำคัญกับกองร้อยมณฑลทหารบก, หมวดกู้ภัย และ หมวดสุนัขทหาร ให้ได้ตามอัตราอนุมัติ 3. พัฒนาทักษะและความเชี่ยวชาญของกำลังพลในการบรรเทาสาธารณภัยแต่ละประเภท 4. แสวงหาความร่วมมือด้านงบประมาณและทรัพยากรจากภาคส่วนต่าง ๆ
Threats	กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategies) 1. จัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจย่อยในพื้นที่เสี่ยงภัยสูง เพื่อให้สามารถตอบสนองได้อย่างรวดเร็ว 2. พัฒนาอุปกรณ์และยานพาหนะเฉพาะทางที่เหมาะสมกับลักษณะภูมิประเทศ เช่น รถสะเทินน้ำสะเทินบก เรือท้องแบน และอุปกรณ์กู้ภัยในที่สูง	กลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategies) 1. ปรับโครงสร้างให้มีหน่วยเฉพาะทางตามประเภทภัยพิบัติที่พบบ่อยในพื้นที่ 2. พัฒนาแผนเผชิญเหตุฉุกเฉินที่คำนึงถึงข้อจำกัดด้านทรัพยากรและลักษณะภูมิประเทศ

	Strengths	Weaknesses
Threats	กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategies) 3. สร้างคลังทรัพยากรสำรองในจุดยุทธศาสตร์ เพื่อให้สามารถกระจายความช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง 4. พัฒนาระบบสื่อสารฉุกเฉินที่มีความเสถียรในทุกสภาพแวดล้อม	กลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategies) 3. เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเป็นเครือข่ายเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัย 4. พัฒนาระบบการบริหารจัดการอาสาสมัครและอุปกรณ์จากภาคเอกชนและประชาชน

จากการวิเคราะห์สถานการณ์และทางเลือกข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างหน่วย มทบ.15 เพื่อนำไปพัฒนาเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป สรุปได้ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างองค์กร ควรเพิ่มกำลังพลให้เต็มอัตราโดยเฉพาะใน ร้อย.มทบ., มว.กู้ภัย และ มว.สท. รวมทั้งเพิ่มการจัดตั้งฐานปฏิบัติการย่อยในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงภัยพิบัติสูง ให้สามารถติดตามสถานการณ์ ประสานงาน และให้ความช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพในกรณีฉุกเฉิน รวมทั้งจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉิน (Emergency Operations Center: EOC) ซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการบูรณาการข้อมูล ทรัพยากร และการดำเนินการจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน โดยมีระบบการสื่อสารและการบริหารจัดการข้อมูลที่ทันสมัย เพื่อให้การตัดสินใจและการสั่งการในสถานการณ์ฉุกเฉินเป็นไปอย่างแม่นยำและทันท่วงทีหากมีการปรับโครงสร้างการบังคับบัญชาให้มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น โดยการมอบอำนาจให้ผู้บังคับบัญชาในพื้นที่สามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสมตามสถานการณ์จริง เพื่อให้การตอบสนองต่อภัยพิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และลดความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่ได้อย่างทันท่วงที

2. ด้านบุคลากรและการฝึกอบรม พัฒนาทักษะเฉพาะทางของกำลังพลตามประเภทภัยพิบัติที่พบบ่อยในพื้นที่ เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม การกู้ภัยดินถล่ม และการจัดการภัยแล้ง โดยประสานในการสร้างทีมกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น ทีมค้นหาและกู้ภัย ทีมประเมินความเสียหาย และทีมฟื้นฟูหลังภัยพิบัติ และทำการฝึกร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ปก., อบท., และมูลนิธิกู้ภัยต่าง ๆ

3. ด้านเทคโนโลยีและอุปกรณ์ สร้างคลังทรัพยากรสำรองในจุดยุทธศาสตร์ รวมทั้ง พัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) และการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการพยากรณ์และเฝ้าระวังภัยพิบัติจัดหาอุปกรณ์และยานพาหนะเฉพาะทางที่เหมาะสมกับลักษณะภูมิประเทศ

4. ด้านการบริหารจัดการ สร้างกลไกประสานงานที่มีประสิทธิภาพระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ พัฒนาระบบบริหารจัดการทรัพยากรในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Resource Management) รวมทั้งพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน

จากการวิเคราะห์ TOWS Matrix ได้เสนอแนะแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างที่เน้นความคล่องตัว การกระจายกำลัง และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเสนอให้มีการปรับโครงสร้างเป็น 4 ส่วนหลัก ได้แก่ กองบังคับการ กองพันบรรเทาสาธารณภัย กองร้อยสนับสนุน และฐานปฏิบัติการย่อย ซึ่งกระจายตามพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ นอกจากนี้ยังเสนอให้มีการพัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในรูปแบบเครือข่าย

ข้อเสนอแนะเหล่านี้มุ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพของหน่วยในการตอบสนองต่อปัญหาสาธารณภัยให้ทันเวลาและสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละพื้นที่ โดยคำนึงถึงลักษณะภูมิประเทศ ประเภทของภัยพิบัติ และข้อจำกัดด้านทรัพยากร การปรับปรุงโครงสร้างจะช่วยให้สามารถปฏิบัติการกิจในการบรรเทาสาธารณภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างทันท่วงทีและลดผลกระทบจากภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบ

ทั้งนี้ ความสำเร็จของการปรับปรุงโครงสร้างจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาระดับสูง ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และการบูรณาการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความยั่งยืนในการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนต่อไป

บทที่ 4

บทอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง "แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างมณฑลทหารบกที่ 15 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบรรเทาสาธารณภัย" มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อวิเคราะห์โครงสร้างที่เป็นอุปสรรค ศึกษาผลกระทบของลักษณะทางกายภาพและปัจจัยสิ่งแวดล้อมในการบรรเทาสาธารณภัย ในบทนี้จะเป็นการอภิปรายผลการศึกษาโดยเชื่อมโยงกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปและแนวทางที่มีความน่าเชื่อถือ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

โครงสร้างที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานในการบรรเทาสาธารณภัย

ปัจจุบัน พบว่าแม้จะมีการปรับโครงสร้างจากกองร้อยมณฑลทหารบกเป็นกองพันมณฑลทหารบก แต่ยังคงมีอุปสรรคสำคัญหลายประการ โดยเฉพาะการได้รับการกำลังพลเพียงร้อยละ 70 ของอัตราอนุมัติ โครงสร้างองค์กรและการกระจายอำนาจ ที่เสนอว่าองค์กรที่ต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ควรมีโครงสร้างที่มีความยืดหยุ่นและกระจายอำนาจการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ (2555) เรื่อง "กองทัพกับการบรรเทาสาธารณภัย" ที่พบว่าการบริหารจัดการภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยความคล่องตัวในการตัดสินใจและการกระจายอำนาจให้ผู้ปฏิบัติในพื้นที่²⁵

นอกจากนี้ การวิเคราะห์ด้วย McKinsey 7S พบว่า ยังมีข้อจำกัดในด้านโครงสร้าง (Structure) ที่เป็นแบบการรวมศูนย์ที่มีความล่าช้าในการตัดสินใจ ขาดความยืดหยุ่นในการปรับตัวตามสถานการณ์ การจัดสรรทรัพยากร ด้านระบบปฏิบัติงาน (Systems) ซึ่งมีข้อจำกัดด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยี ระบบการแจ้งเตือนภัยและการเฝ้าระวังที่ครอบคลุมพื้นที่เสี่ยง บุคลากร (Staff) ที่ขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และทักษะ (Skills) ที่ยังไม่เพียงพอต่อการรับมือกับภัยพิบัติที่หลากหลาย ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการบรรเทาสาธารณภัยโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพบุลย์ โสภณสุภาพ (2564) ที่ระบุว่าระบบการติดตามและเฝ้าระวังภัยพิบัติแบบเรียลไทม์ ของบุคลากรที่ได้รับการฝึกอบรมเฉพาะทางในการจัดการภัยพิบัติเป็นปัจจัยสำคัญต่อประสิทธิภาพในการบรรเทาสาธารณภัย โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง²⁶

ลักษณะทางกายภาพภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และปัจจัย สิ่งแวดล้อมต่อความรวดเร็วและประสิทธิภาพ ในการเข้าถึงพื้นที่ภัยพิบัติและ ดำเนินการช่วยเหลือ

ลักษณะภูมิประเทศที่หลากหลายและซับซ้อน ทั้งเทือกเขา พื้นที่ราบลุ่ม และชายฝั่งทะเล ซึ่งก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อภัยพิบัติหลายประเภท ทั้งอุทกภัย ดินถล่ม น้ำป่าไหลหลาก ภัยแล้ง และคลื่นซัดชายฝั่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ศักดิ์ วิทวัสชุติกุล (2563) ที่ศึกษาความเสี่ยงภัยพิบัติในภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย และพบว่าปัจจัยทางภูมิศาสตร์และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นตัวกระตุ้นสำคัญที่ทำให้เกิดภัยพิบัติที่มีความรุนแรงและถี่มากขึ้น²⁷

นอกจากนี้ การวิเคราะห์สถิติภัยพิบัติย้อนหลังในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ระหว่างปี 2560-2567 แสดงให้เห็นถึงความถี่และความรุนแรงของภัยพิบัติที่เพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจที่มีมูลค่าสูงถึงพันล้านบาทต่อจังหวัดจากแผนภาพที่ 5 ตารางรายละเอียดเหตุการณ์ภัยพิบัติจังหวัดเพชรบุรี แสดงให้เห็นว่าอุทกภัยจากพายุ “คีโรกี” ซึ่งเป็นหย่อมความกดอากาศต่ำเคลื่อนเข้าปกคลุมในพื้นที่ ส่งผลให้เกิดฝนตกหนักต่อเนื่องในหลายพื้นที่ ทำให้แม่น้ำเพชรบุรีเอ่อล้นตลิ่งระดับน้ำสูง ส่งผลกระทบต่อบ้านเรือน และพื้นที่ทางการเกษตร รวมทั้งเส้นทางการจราจร ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะหน่วยทหารในการให้ความช่วยเหลือที่รวดเร็วเมื่อเกิดภัยพิบัติ

มณฑลทหารบกที่ 15 จึงจำเป็นต้องพัฒนาขีดความสามารถในการตอบสนองให้สอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชนและสภาพการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งปัจจุบันหน่วยมียานพาหนะเพียง 12 คัน แต่ต้องรับผิดชอบในพื้นที่ทั้ง 2 จังหวัด ประกอบกับในพื้นที่หากเกิดภัยทางน้ำซึ่งหน่วยมีเรือลำใหญ่เพียง 1 ลำ คงไม่เพียงพอในการขนย้าย และให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพื้นที่น้ำท่วมขนาดใหญ่ รวมทั้งในพื้นที่ที่เกิดน้ำท่วมดินโคลนถล่มน้ำป่าไหลหลาก ก่อให้เกิดปัญหาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ทำให้น้ำท่วม น้ำขัง ถนนชำรุดเสียหาย สะพานถูกตัดขาด

แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างตอบสนองต่อสาธารณภัยให้ทันเวลาและสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่

1. ด้านโครงสร้างองค์กร แนวทางการเพิ่มกำลังพลให้เต็มอัตราและการจัดตั้งฐานปฏิบัติการย่อยในพื้นที่เสี่ยงภัยสูง สอดคล้องกับแนวคิดการกระจายอำนาจในการจัดการภัยพิบัติ ซึ่งการกระจายหน่วยปฏิบัติการและอำนาจการตัดสินใจไปยังพื้นที่เสี่ยงจะช่วยให้การตอบสนองต่อภัยพิบัติเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉิน (Emergency Operations Center: EOC) เพื่อบูรณาการข้อมูลและทรัพยากรจากทุกภาคส่วน

2. ด้านบุคลากรและการฝึกอบรม การพัฒนาทักษะเฉพาะทางของกำลังพลตามประเภทภัยพิบัติและการสร้างทีมผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ที่เน้นความสำคัญของความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Specialized Expertise) ในการจัดการภัยพิบัติที่มีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น โดยการฝึกซ้อมแผนรับมือภัยพิบัติร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการประสานงานและลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานจริง²⁸

3. ด้านเทคโนโลยีและอุปกรณ์ ในการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ เป็นกลยุทธ์สำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการตอบสนองต่อภัยพิบัติ นอกจากนี้ การจัดหาอุปกรณ์และยานพาหนะเฉพาะทางที่เหมาะสมกับลักษณะภูมิประเทศ สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของสถาบันการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ที่ระบุว่าการมียุทธโธปกรณ์ที่เหมาะสมกับลักษณะภูมิประเทศและประเภทของภัยพิบัติเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการช่วยเหลือผู้ประสบภัย²⁹

4. ด้านการบริหารจัดการ เป็นการสร้างกลไกในการประสานงานที่มีประสิทธิภาพระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ และการพัฒนาระบบบริหารจัดการทรัพยากรในภาวะฉุกเฉิน สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการภัยพิบัติแบบเครือข่าย (Network-Based Disaster Management) ที่เน้นการสร้างความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างองค์กร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรับมือกับภัยพิบัติที่มีความซับซ้อน ให้มีประสิทธิภาพในการจัดการภาวะฉุกเฉิน

จากแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยขอเสนอ เพื่อประกอบการตอบวัตถุประสงค์ ของงานวิจัยให้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยและงานศึกษา ทางวิชาการ ที่สามารถเชื่อมโยง และสนับสนุนต่อแนวคิดในการพัฒนา นำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการปฏิบัติเป็นแนวทางได้ดังนี้

1. ควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างกำลังพล ให้ได้ตามอัตราอนุมัติ โดยเฉพาะในหน่วยที่มีความสำคัญต่อการบรรเทาสาธารณภัย
2. ควรสนับสนุนยานพาหนะ อุปกรณ์พิเศษ ที่เหมาะสมกับลักษณะภูมิประเทศ และประเภทของภัยพิบัติของในแต่ละพื้นที่
3. ควรมีการกำหนดแผนการพัฒนาบุคลากรระยะยาวที่มุ่งเน้นการสร้าง ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านการบรรเทาสาธารณภัย และส่งเสริมการฝึกแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กับหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ
4. ภาครัฐควรสนับสนุนการพัฒนาและจัดหาเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ระบบเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยล่วงหน้า ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และอุปกรณ์เฉพาะทางที่ เหมาะสมกับลักษณะภูมิประเทศและประเภทของภัยพิบัติ
5. ควรมีการปรับปรุง พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สามารถรับมือกับสภาวะน้ำท่วม ได้ มีการกำหนดและพัฒนาเส้นทางสำรองสำหรับการเข้าถึงในกรณีฉุกเฉิน รวมทั้งมีระบบผลิตไฟฟ้าสำรอง และคลังเก็บอุปกรณ์ช่วยเหลือฉุกเฉินในพื้นที่เสี่ยงภัย
6. ควรมีการจัดตั้งกลไกความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เป็นทางการและมีความ ต่อเนื่อง โดยเฉพาะระหว่างหน่วยทหาร หน่วยงานพลเรือน และองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น เพื่อให้การประสานงานและแลกเปลี่ยนทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
7. ควรมีการทบทวนและปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการใช้งบประมาณและ ทรัพยากรในภาวะฉุกเฉิน เพื่อให้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่าง ทันทีทันที่

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง "แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างมณฑลทหารบกที่ 15 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบรรเทาสาธารณภัย" มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเผชิญกับภัยพิบัติที่ทวีความรุนแรงและความถี่มากขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา

สรุปผลที่ได้จากการวิจัย

1. วิเคราะห์โครงสร้างที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานในการบรรเทาสาธารณภัย มณฑลทหารบกที่ 15 จะได้รับการยกระดับจากกองร้อยฯ เป็นกองพันฯ แต่ก็ยังประสบอุปสรรคที่สำคัญหลายประการ ทั้งในด้านกำลังพลที่ไม่ได้รับการเสริมสร้างให้เต็มอัตรา โครงสร้างการบังคับบัญชาที่รวมศูนย์อำนาจ ขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ตลอดจนข้อจำกัดด้านเทคโนโลยี อุปกรณ์ และงบประมาณ ซึ่งล้วนส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

2. ผลกระทบของลักษณะทางกายภาพ ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่อความรวดเร็วและประสิทธิภาพ ในการเข้าถึงพื้นที่ภัยพิบัติและดำเนินการช่วยเหลือ นั้นต้องยอมรับว่าพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยเองซึ่งมีความหลากหลายทั้งเทือกเขา พื้นที่ราบลุ่ม และชายฝั่งทะเล ทำให้เกิดภัยพิบัติหลายรูปแบบ ตั้งแต่ น้ำท่วม ดินถล่ม ไปจนถึงภัยแล้งและคลื่นซัดชายฝั่ง อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศยังทำให้ภัยพิบัติเหล่านี้ทวีความรุนแรงและคาดการณ์ได้ยากขึ้น สร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจเป็นจำนวนมาก

3. เสนอแนะแนวทางการปรับปรุงโครงสร้าง โดยเน้นการเสริมสร้างศักยภาพในการตอบสนองต่อสาธารณภัยให้ทันเวลาและสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ สำหรับแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างนั้นต้องครอบคลุมหลายมิติ ทั้งการปรับโครงสร้างองค์กรให้มีความคล่องตัวและกระจายกำลังสู่พื้นที่เสี่ยงภัย การพัฒนาทักษะ ชีตความสามารถเฉพาะทางของกำลังพล การใช้เทคโนโลยีและอุปกรณ์ที่เหมาะสม และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอย่างเพียงพอ ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญซึ่งจะช่วยให้หน่วยมีกำลังพลครบถ้วนตามอัตราอนุมัติ โดยดำเนินการควบคู่ไปพร้อมกับการพัฒนาบุคลากร ด้วยการฝึกภายในหน่วยอย่างเป็นระบบ เพื่อรองรับกับภัยพิบัติแต่ละประเภท พร้อมทั้งการฝึกพร้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาผ่านการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กับหน่วยงานภายในและต่างประเทศ

สำหรับการลงทุนด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่รัฐบาลควรสนับสนุน ทั้งระบบเฝ้าระวัง แจ้งเตือนภัยล่วงหน้า ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และอุปกรณ์เฉพาะทาง ซึ่งจะช่วยยกระดับขีดความสามารถในการคาดการณ์และรับมือกับภัยพิบัติได้อย่างแม่นยำและทันที่ นอกจากนี้ การบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ควรมีกกลไกที่เป็นทางการและต่อเนื่อง ไม่ใช่เพียงการประสานงานเฉพาะหน้าเมื่อเกิดเหตุการณ์ แต่เป็นโครงสร้างความร่วมมือที่ถาวรในการเชื่อมโยงหน่วยทหาร หน่วยงานพลเรือน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าด้วยกัน ทั้งหมดนี้ จะเกิดประสิทธิภาพได้เต็มที่หากมีการทบทวนและปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้มีความยืดหยุ่น เอื้อต่อการใช้งบประมาณและทรัพยากรในภาวะฉุกเฉินได้อย่างคล่องตัว

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ควรกำหนดการกระจายกำลังพลและทรัพยากรให้สอดคล้องกับพื้นที่เสี่ยงภัยเป็นกลยุทธ์สำคัญ โดยมณฑลทหารบกที่ 15 ควรจัดตั้งฐานปฏิบัติการย่อยที่มีความพร้อมในพื้นที่เสี่ยงภัยสูง เพื่อให้สามารถเข้าถึงและช่วยเหลือประชาชนได้อย่างรวดเร็วเมื่อเกิดภัยพิบัติ การฝึกซ้อมแผนเผชิญเหตุร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ เพราะจะช่วยให้ทุกหน่วยงานเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนและสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่นในสถานการณ์จริง

การพัฒนาระบบฐานข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัยและทรัพยากรในพื้นที่จะช่วยให้มีการวางแผนและตัดสินใจในภาวะฉุกเฉินได้อย่างถูกต้องและทันเวลา ในขณะเดียวกัน การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านเครือข่ายอาสาสมัครที่ได้รับการฝึกอบรมด้านการเฝ้าระวัง แจ้งเตือนภัย และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น นั้น จะช่วยเพิ่มความเข้มแข็งให้กับระบบป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในระดับพื้นที่ โดยทั้งหมดนี้จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อมีระบบการบริหารจัดการคลังทรัพยากรและการกระจายความช่วยเหลือ

ที่ดี ใช้เทคโนโลยีในการติดตามและควบคุมเพื่อให้ความช่วยเหลือถึงมือผู้ประสบภัยได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในอนาคตควรมุ่งเน้นประเด็นการศึกษาความคุ้มค่าในการลงทุนด้านเทคโนโลยีและอุปกรณ์เฉพาะทาง เพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเกิดประโยชน์สูงสุด ควบคู่ไปกับการพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพที่เหมาะสมเพื่อใช้ประเมินการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรม

1. ควรมีศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบโครงสร้างองค์กรที่แตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบโครงสร้างแบบรวมศูนย์และกระจายอำนาจในการบรรเทาสาธารณภัย เพื่อหาแบบที่เหมาะสมที่สุดสำหรับบริบทของประเทศไทย

2. ควรมีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเฉพาะทาง และนวัตกรรมต้นทุนต่ำแต่มีประสิทธิภาพสูงที่เหมาะสมกับการบรรเทาสาธารณภัยในบริบทของประเทศไทย โดยคำนึงถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากร

3. ศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบและความรุนแรงของภัยพิบัติในพื้นที่เสี่ยง เพื่อวางแผนรับมือในระยะยาว

4. ศึกษาความแม่นยำของระบบเตือนภัยล่วงหน้าในพื้นที่เสี่ยงภัย และพัฒนาแนวทางการปรับปรุงให้ครอบคลุม

5. มีการศึกษาวิจัยเทคนิคการฝึกอบรมทั้งแบบดั้งเดิมและนวัตกรรมการเรียนรู้สมัยใหม่ เพื่อพัฒนาทักษะและความเชี่ยวชาญของกำลังพลในการบรรเทาสาธารณภัย

6. ควรเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาแนวทางการบรรเทาสาธารณภัยที่ตอบสนองต่อความต้องการและบริบทของพื้นที่

การดำเนินการทั้งหมดต้องอยู่บนพื้นฐานของการบูรณาการความรู้ ทรัพยากร และความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาระบบการบรรเทาสาธารณภัยที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย ซึ่งข้อเสนอแนะเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะช่วยแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้าในการบรรเทาสาธารณภัย แต่ยังวางรากฐานสำหรับการพัฒนาระบบการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่ยั่งยืนในระยะยาว

หากมีการดำเนินการตามแนวทางที่เสนอ มณฑลทหารบกที่ 15 จะมีศักยภาพในการตอบสนองต่อสาธารณภัยได้อย่างทันท่วงที ลดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และสามารถปฏิบัติภารกิจตามยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การปรับปรุงดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งการสนับสนุนเชิงนโยบาย งบประมาณ และการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการบรรเทาสาธารณภัยที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. ราชกิจจานุเบกษา. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ.2561-2580. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก, 13 ตุลาคม 2561.
2. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (1) ประเด็น ความมั่นคง (พ.ศ. 2567-2580) [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 4 ธันวาคม 2567]. เข้าถึงได้จาก <https://www.senate.go.th/assets/portals/181/fileups/180/files/01-ความมั่นคง.pdf>.
3. ข่าว thaipbs. [อินเทอร์เน็ต]. 7 สิงหาคม 2561[อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 2 ธันวาคม 2567]. เข้าถึงได้จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/273833>
4. บันทึกเหตุการณ์น้ำท่วม [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 4 ธันวาคม 2567]. เข้าถึงได้จาก <https://tiwrm.hii.or.th/current/2018/FloodPrachuap61/FloodPrachuap61.html>
- 5.วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์. (2558) เรื่อง บทบาทของกองทัพไทยในการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเทศไทย [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 6 ธันวาคม 2567]. เข้าถึงได้จาก <https://kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2010/6557/10/Chapter2.pdf>
6. โรเนอด์ จอห์น ไฮ และ วิลเลียม แอล.แวงท์ เจอาร์. (Ronald John Hy and William L. Waugh, Jr. :1990) การวิจัยเรื่อง บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 3 มีนาคม 2568]. เข้าถึงได้จาก https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2558/117799/chapter2.pdf?utm_source=chatgpt.com
7. อังศุมาลิน อังศุสิงห์. (2558) การวิจัยเรื่อง การบริหารแบบเครือข่ายในการจัดการภาวะฉุกเฉินอุทกพิบัติภัย [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 3 มีนาคม 2568]. เข้าถึงได้จาก https://ssed.nida.ac.th/images/PDF/thesis_is/PhD/2558/Aungsumarin.pdf?utm_source=chatgpt.com
8. ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์. (2555).กองทัพกับการบรรเทาสาธารณภัย[อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 3 มีนาคม 2568]. เข้าถึงได้จาก http://www.sscthailand.org/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=88&Itemid=522

9. mitrearth. [Internet].2025[cited 2025 April 10].Available from:
<https://www.mitrearth.org/m39-phetchaburi/>

10. mitrearth. [Internet].2025[cited 2025 April 10].Available from:
<https://www.mitrearth.org/m30-prachuap-khiri-khan/>

11. การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหาร
 ทรัพยากร ทางการศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพ [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 3
 มีนาคม 2568]. เข้าถึงได้จาก
[https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2565/M131340/Junkhonkhan%20Jitta.pdf?](https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2565/M131340/Junkhonkhan%20Jitta.pdf?utm_source=chatgpt.com)
[utm_source=chatgpt.com](https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2565/M131340/Junkhonkhan%20Jitta.pdf?utm_source=chatgpt.com)

12. คำสั่งกองทัพบก (เฉพาะ) ลับ ที่ 42/62 เรื่อง แก้อัตราการจัดและยุทโธปกรณ์
 กองทัพบก (ครั้งที่ 4) ลงวันที่ 23 กรกฎาคม 2562.

13. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. รายงานสถานการณ์อุทกภัยจากพายุ "คี
 โรกี" (KIROGI) จังหวัดเพชรบุรี [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: กรมป้องกันและบรรเทาสา
 ธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ; 2560 [เข้าถึงเมื่อ 31 มีนาคม 2568]. เข้าถึงได้จาก
<https://pbi.disaster.go.th/pbi/home>

14. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย.รายงานสถานการณ์สาธารณภัยประจำปี พ.ศ.
 2560-2567. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 กระทรวงมหาดไทย ;[เข้าถึงเมื่อ 31 มีนาคม 2568]. เข้าถึงได้จาก
https://dpmreporter.disaster.go.th/portal/disaster-statistics?utm_source=chatgpt.com

15. กรมชลประทาน. รายงานสถานการณ์ภัยแล้งพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
 [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: กรมชลประทานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์; 2562 [เข้าถึง
 เมื่อ 31 มีนาคม 2568]. เข้าถึงได้จาก <https://www.rid.go.th/index.php/th/>

16. ข่าวสด. [อินเทอร์เน็ต]. 6 สิงหาคม 2561[อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 10
 พฤษภาคม 2568]. เข้าถึงได้จาก [https://www.khaosod.co.th/breaking-](https://www.khaosod.co.th/breaking-news/news_1410512?utm_source=chatgpt.com)
[news/news_1410512?utm_source=chatgpt.com](https://www.khaosod.co.th/breaking-news/news_1410512?utm_source=chatgpt.com)

17. ข่าว the standard. [อินเทอร์เน็ต]. 19 สิงหาคม 2561[อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 10 พฤษภาคม 2568]. เข้าถึงได้จาก https://thestandard.co/phetchaburi-flooding-crisis/?utm_source=chatgpt.com

18. คำสั่งกองทัพบก (เฉพาะ) ฉบับที่ 41/64 เรื่อง แปรสภาพ ร้อย.มทบ. เป็น พัน.มทบ. ลงวันที่ 16 กรกฎาคม 2564.

19. สมเกียรติ กันทรวารกร. (2561). การศึกษาโครงสร้าง กลไกและมาตรการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของกรุงเทพมหานคร [วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์]. มหาวิทยาลัยรังสิต; มกราคม-มิถุนายน 2561

20. จิรนนท์ พุทธาและจำลอง โพธิ์บุญ.(2559). การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. วารสาร เกษมบัณฑิต 2559; 19 : 31-44.

21. ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.(2560). เรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์ปฏิบัติการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพไทย.[บทความวิจัย].สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ;2560

22. อนิรุทธิ์ บัวทอง. (2560).กลยุทธ์การมีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2560; 7 : 60-68.

23. เรื่องฤทธิ์ประเทียบอินทร์. (2563). การบริหารจัดการอุทกภัยของเทศบาลตำบลบ้านกลาง อำเภอ เมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง;2563

24. ธนิศร ลิ้มมัน, พันเอก. การวิจัยเรื่อง แนวทางการปรับโครงสร้างการจัด กองร้อยบรรเทา สาธารณภัย กองพลพัฒนาที่ 1 ในการจัดการภัยพิบัติธรรมชาติ. [เอกสารวิจัยส่วนบุคคล]. วิทยาลัยการทัพบก; กันยายน 2568

25. 3 แผนเตรียมความพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2562 - 2565). [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2568]. เข้าถึงได้จาก:<https://shorturl.asia/E23Os>

26. ไพบุลย์ โสภณสุวภาพ. ระบบเฝ้าระวังภัยพิบัติแบบเรียลไทม์: กรณีศึกษาพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วมในภาคกลางของประเทศไทย. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 29(3), 510-525.

27. พงษ์ศักดิ์ วิทวัสชุตikul. การประเมินความเสี่ยงภัยพิบัติในภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย: ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 28(4), 698-713.

28. รุ่งโรจน์ พุทธิสกุล. ปัจจัยความสำเร็จในการฝึกซ้อมแผนรับมือภัยพิบัติแบบบูรณาการในประเทศไทย. วารสารวิชาการด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 7(1), 87-102.

29. สถาบันการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ. คู่มือการเตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์และเครื่องมือสำหรับการบรรเทาสาธารณภัยในประเทศไทย. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ยศ ชื่อ พันเอก เสริมพงศ์ วงศ์สิทธิโชค

วัน เดือน ปีเกิด 6 พฤศจิกายน 2520

ประวัติสำเร็จการศึกษา

พ.ศ. 2538	โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ 38
พ.ศ. 2540	โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รุ่นที่ 49
พ.ศ. 2554	หลักสูตรหลักประจำ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ชุดที่ 90

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2545 - 2548	ผู้บังคับหมวดทหารม้า กองร้อยทหารม้าบรรทุกยานเกราะ กองพันทหารม้าที่ 23 รักษาพระองค์
พ.ศ. 2548 - 2553	ผู้บังคับกองร้อย กองร้อยทหารม้าบรรทุกยานเกราะ กองพันทหารม้าที่ 23 รักษาพระองค์
พ.ศ. 2553 - 2554	นายทหารฝ่ายการข่าว กรมทหารม้าที่ 5 รักษาพระองค์
พ.ศ. 2554 - 2555	ประจำโรงเรียนเสนาธิการทหารบก
พ.ศ. 2555 - 2563	ผู้ช่วยฝ่ายยุทธการ กองทัพอากาศที่ 1
พ.ศ. 2563 - 2565	หัวหน้ากองยุทธการมณฑลทหารบกที่ 15

ตำแหน่งปัจจุบัน

พ.ศ. 2565 - 2568	รองเสนาธิการมณฑลทหารบกที่ 15
------------------	------------------------------